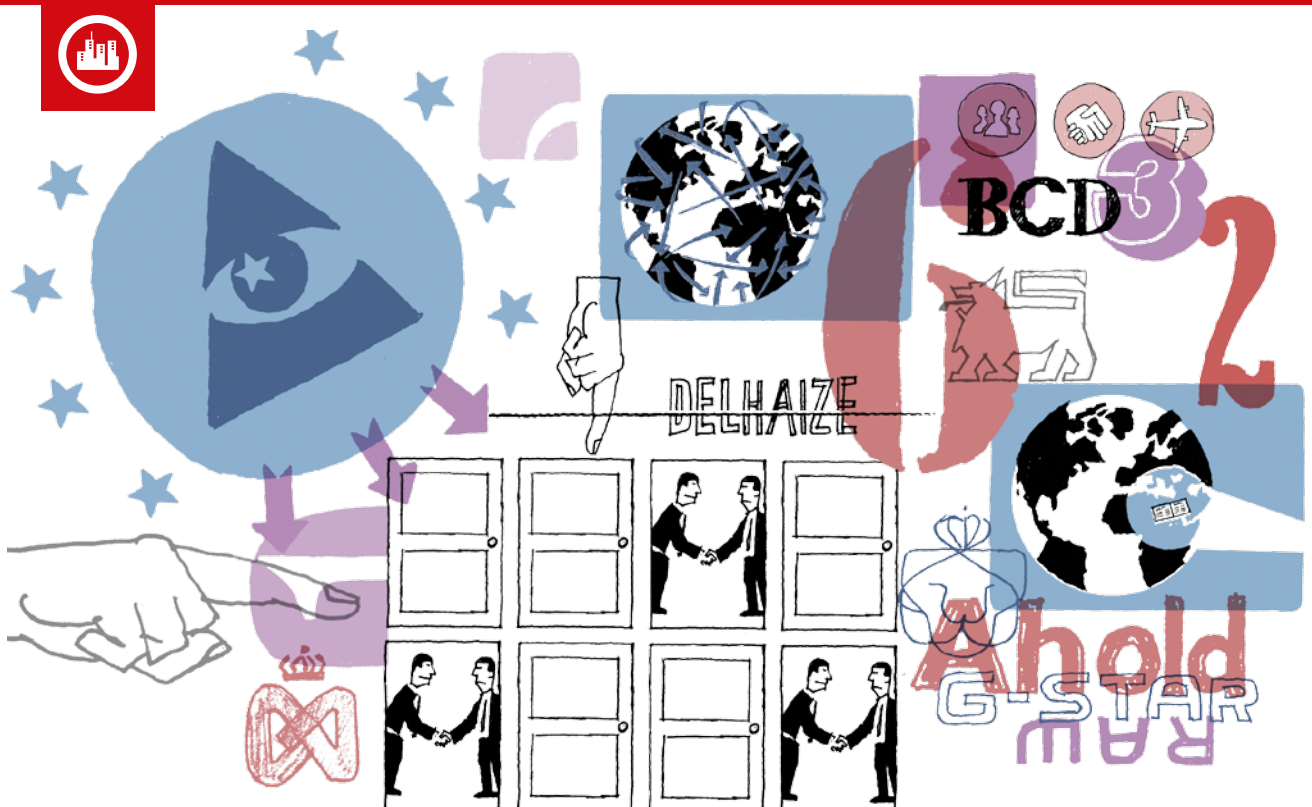

Verborgen belastingpraktijken van Nederlandse bedrijven

Een onderzoek naar grondslaguitholling
en winstverschuiving

Vincent Kiezebrink & Katrin McGauran

Colofon

Verborgen belastingpraktijken van Nederlandse bedrijven

Een onderzoek naar grondslaguitholling en winstverschuiving

Juni 2017

Auteurs: Vincent Kiezebrink, Katrin McGauran

Met bijdragen van: Sam van Dijck, Karlijn Kuijpers, Indra Römgens en Gerhard Schuil.

Cover Illustratie: www.milo.nl

Layout: Frans Schupp

ISBN: 978-94-6207-117-9

De auteurs willen graag de volgende personen bedanken voor hun waardevolle bijdrage aan het rapport: Paul Flutsch (zelfstandig fiscaal publicist/docent) en Boudewijn Janssen (Fontys Hogescholen).

Gepubliceerd in opdracht van:

FNV

Met 1,1 miljoen leden is de FNV de sterkste belangenbehartiger van werkend Nederland. Met zo'n 40 aangesloten sectoren en bonden bestrijkt ze de hele economie.

De inhoud van dit rapport is de volledige verantwoordelijkheid van SOMO.

Gepubliceerd door:

Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen
Centre for Research on Multinational Corporations

Sarphatistraat 30
1018 GL Amsterdam, The Netherlands
T: +31 (0)20 639 12 91 – F + 31 (20) 6391321
info@somo.nl – www.somo.nl

Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen (SOMO) is een onafhankelijke not-for-profit onderzoeks- en netwerkorganisatie. SOMO richt zich op duurzame ontwikkeling, zowel sociaal, ecologisch als economisch. Sinds 1973 onderzoekt SOMO multinationale ondernemingen en de gevolgen van hun activiteiten voor mens en milieu wereldwijd.

Verborgen belastingpraktijken van Nederlandse bedrijven

**Een onderzoek naar grondslaguitholling
en winstverschuiving**

SOMO

Vincent Kiezebrink & Katrin McGauran

Amsterdam, juni 2017

Contents

Trefwoordenlijst en afkortingen

Begrippen	4
Afkortingen	4
1 Inleiding	5
1.1 Winstverschuiving door Nederlandse bedrijven	6
1.2 Structuur van het rapport	7
2 Methode	9
3 Gebrek aan transparantie	11
3.1 <i>Rulings</i> met de Belastingdienst	11
3.2 Geen deponeringsplicht van jaarrekeningen	11
3.3 Geen rapportage per land (country-by-country-reporting)	12
3.4 CV structuur en informatie over eigenaren	12
4 Rente betalingen – BCD Groep	14
4.1 Winstverschuiving met rente	14
4.2 BCD Groep	14
4.2.1 Rentebetalingen naar Curaçao	16
4.2.2 Ontwijking van dividendbelasting	19
4.2.3 Conclusie	20
5 Royalty-betalingen en rulings	22
5.1 Winstverschuiving met <i>royalties</i>	22
5.2 G-Star	23
5.2.1 Verplaatsing van handelsmerken en <i>rulings</i>	24
5.2.2 Nederlandse belastingafpraak met Hongaarse entiteit Factor Services Ltd.	27
5.2.3 Implicaties van G-Stars CV structuur op financiële transparantie	29
5.2.4 Conclusie	30
5.1 Ahold Delhaize	30
5.1.1 Handelsmerken in Zwitserland	30
5.1.2 Conclusie	32
6 Verliezen door de deelnemingsvrijstelling	36
6.1 Belastingstelsels: Wereldwijd versus territoriaal	36
6.2 De effectieve belastingdruk van Aegon	37
6.2.1 Verklaringen voor lage effectieve belastingdruk	38
6.3 Aegon en de deelnemingsvrijstelling	39

7	Overige ontwijkingsstrategieën en fiscale faciliteiten	44
7.1	Belgische notionele renteaftrek	44
7.2	Innovatiebox	45
8	Conclusies en aanbevelingen	47
8.1	Bedrijfscases en aanbevelingen.....	47
8.2	Transparantieaanbevelingen.....	49
9	Vragen aan bedrijven (bedrijfsreview)	51
Kader 1	Royalty betalingen en transfer prijzen	22
Kader 2	Hongarije IE regime gunstig – tot medio 2016	26
Kader 3	De Nederlandse innovatiebox	45
Figuur 1	Bedrijfsstructuur BCD Groep	15
Figuur 2	Winstverschuiving door rentebetalingen van BCD Groep (in 1 jaar)	18
Figuur 3	Bedrijfsstructuur G-Star	25
Figuur 4	Ahold's dochter in Zwitserland	31
Tabel 1	Data beschikbaarheid van Nederlandse dochters per bedrijf	12
Tabel 2	Jaarlijks verlies door winstverschuiving van BCD Enterprises NV (€ miljoen)	16
Tabel 3	Jaarlijks verlies door winstverschuiving van BCD Travel NV (€ miljoen)	17
Tabel 4	Misgelopen belastinginkomsten van BCD Travel NV (€ miljoen)	20
Tabel 5	Belastingbetalingen Facton Services Ltd. 2011-2014 (€ miljoen)	28
Tabel 6	Fictief voorbeeld effect IE afschrijving op het fiscale resultaat (€ miljoen)	29
Tabel 7	Handelsmerken van Ahold Licensing Sarl, Zwitserland, in gebruik in Europa	31
Tabel 8	Effectief belastingtarief (EBT) van Aegon en geldende statutaire tarieven (SBT)	38
Tabel 9	erekening fiscaal voordeel door deelnemingsvrijstelling (€ miljoen)	40

Trefwoordenlijst en afkortingen

Begrippen

Effectieve belastingdruk: De effectieve belastingdruk is de belastingverplichting uitgedrukt als percentage van de winst van een bedrijf. Op die manier wordt meetbaar hoe belastingen 'drukken' op de winst. In vergelijking met het statutaire tarief, geeft dit percentage de werkelijke belastingdruk weer. De effectieve belastingdruk is tevens een indicator voor de mate waarin bedrijven erin slagen hun belastingverplichtingen te reduceren door belastingontwijking en door gebruik te maken van fiscale prikkels die door overheden zijn ontwikkeld.

Statutair belastingtarief: Het statutaire tarief voor de vennootschapsbelasting in Nederland is het in de wet vastgelegde belastingtarief dat gehanteerd wordt bij belastingheffing over bedrijfswinsten.

Belastingontwijking en -ontduiking: Er wordt vaak gesteld dat belastingontwijking binnen de grenzen van de wet valt en dus legaal is, terwijl belastingontduiking illegaal is omdat het inhoudt dat de belastingplichtige expres een verkeerd beeld van de werkelijkheid geeft. In de praktijk komen deze praktijken op een glijdende schaal en in combinatie voor. Belastingontduiking is bijvoorbeeld het uitgeven van valse facturen om ten onrechte aanspraak te maken op aftrekposten. Belastingontwijking is het schuiven of verlagen van winsten door het opzetten van structuren die niet de economische activiteiten van bedrijven reflecteren, maar gebaseerd zijn op juridische aanwezigheid. Winsten worden verplaatst van plekken waar ze werkelijk worden gegenereerd naar landen met lage belastingtarieven. Het doel van deze ontwijking is om de belastingdruk zoveel mogelijk te verlagen. Daarbij worden de grenzen van de wet opgezocht.

Afkortingen

APA	Advanced Pricing Agreement
ATR	Advanced Tax Ruling
btw	Belasting over de toegevoegde waarde
BV	Besloten Vennootschap
CPB	Centraal Plan Bureau
DNB	De Nederlandsche Bank
EU	Europese Unie
IE	Intellectueel Eigendom
IMF	Internationaal Monetair Fonds
KvK	Kamer van Koophandel
NV	Naamloze Vennootschap
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
R&D	Research & Development
Vpb	Vennootschapsbelasting

1 Inleiding

De verlaging van belasting op kapitaal zorgt voor tekorten op overheidsbegrotingen.¹ Deze verlaging is sinds de jaren '80 beleidsmatig doorgevoerd door het verlagen van statutaire belastingtarieven op winst en op vermogen, alsook door belastingplanning van bedrijven die mazen in de wet gebruiken om winst naar jurisdicties met lage belastingtarieven te verschuiven. Om dit begrotingsgat te dichten stijgen voornamelijk belastingen die moeilijker te ontwijken zijn, voornamelijk belasting op arbeid (inhouding op salarissen) en consumptie (btw) of wordt er bezuinigd. Om deze oneerlijkere verdeling van belastingbetalingen te corrigeren, zou de overheid agressieve belastingplanning aan banden moeten leggen, zodat winst naar statutaire tarieven belast wordt daar waar economische activiteiten plaatsvinden en de waarde gegenereerd wordt. Zo verzocht de Raad van Europa Europese lidstaten in 2012 "belastingstelsels opnieuw te bezien ten einde die doeltreffender en doelmatiger te maken door ongerechtvaardigde belastingvrijstellingen af te schaffen, de belastinggrondslag te verbreden, de belastingdruk op arbeid te verlagen, de efficiëntie van de belastinginning te verbeteren en belastingfraude te bestrijden."² De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) heeft een Actieplan om grondslaguitholling en winst verschuiving (*base erosion en profit shifting*, BEPS) te bestrijden, dat ook in een aantal wetsinitiatieven van de Europese Unie (EU) overgenomen is.³

Het uithollen van de belastinggrondslag betekent dat bedrijven kunstmatig hoge kosten opvoeren die van de winst afgetrokken kunnen worden en daardoor de te betalen vennootschapsbelasting (Vpb) reduceren. De grondslag kan ook door middel van afschrijvingen op bedrijfsmiddelen gereduceerd worden, zoals op intellectueel eigendom of vastgoed. Hieraan gerelateerd is winstverschuiving, waarbij winst die gemaakt wordt in een zogenaamd bronland, waar economische activiteiten plaatsvinden en normaliter een regulier belastingtarief heerst, naar landen met een laag belastingtarief wordt verschoven. Dit gebeurt door middel van transacties tussen dochterondernemingen van dezelfde bedrijfsgroep. Deze dochters bepalen prijzen van goederen en diensten, zoals *royalty* en rente betalingen, waardoor kosten in landen met een regulier belastingtarief hoger kunnen uitvallen en vervolgens deze kosten als inkomen in landen met een laag Vpb-tarief geboekt worden. Een voorbeeld van een combinatie van grondslaguitholling en winstverschuiving is als een bedrijf in een bronland hoge kosten voor *service* of *management* diensten opvoert die een dochteronderneming uit Mauritius of Zwitserland van dezelfde bedrijfsgroep aan dat bedrijf levert.

De rol van Nederland in internationale belastingontwijking is de afgelopen jaren veel in de media geweest. Dankzij een aantal *case studies* weten we steeds meer over de manier waarop multinationals Nederlandse brievenbussen gebruiken om belasting te ontwijken.⁴ Een combinatie van fiscale regels maakt Nederland een draaischijf voor internationale belastingontwijking. Nederlandse bilaterale belastingverdragen zorgen voor lage bronheffingen op uitgaande rente-, *royalty*- en dividendbetalingen tussen dochterondernemingen vanuit de verdragslanden, de deelnemingsvrijstelling zorgt ervoor dat winst uit buitenlandse dochters niet belast wordt, en in haar nationale wetgeving kent Nederland geen bronbelasting op uitgaande rente-, *royalty*- en – onder bepaalde omstandigheden – dividendbetalingen. Dit leidt ertoe dat geldstromen die door Nederlandse brievenbussen lopen vaak in belastingparadijzen eindigen, waar zij niet of nauwelijks belast worden.⁵

Nederland is daarom een zogenaamd doorsluisland (*'conduit country'*): ongeveer tachtig procent van alle in- en uitgaande investeringen in Nederland loopt via brievenbusbedrijven.⁶

Hoewel de rol van Nederland in het faciliteren van ontwikkelingsstructuren van buitenlandse bedrijven inmiddels bekend is, is er minder onderzoek gedaan naar de ontwikkelingsstructuren van multinationals die hun hoofdkantoor in Nederland hebben. Welke structuren en methoden gebruiken Nederlandse multinationals voor belastingontwijking, en wat voor gevolgen hebben deze vormen van belastingontwijking voor de belastinginkomsten van de Nederlandse staat?

SOMO is in opdracht van FNV op zoek gegaan naar *case studies* van bedrijven om belastingontwijking in Nederland (in plaats van *via* Nederland) in kaart te brengen. Met behulp van een literatuurstudie, eigen onderzoek en interviews met fiscalisten, schetst dit rapport ontwikkelingsstructuren die Nederlandse bedrijven kunnen gebruiken om hun belastingverplichtingen in Nederland te verminderen.

1.1 Winstverschuiving door Nederlandse bedrijven

Er is tot nu toe nog weinig onderzoek gedaan – en dus zijn er weinig *case studies* bekend – dat in detail laat zien welke ontwikkelingsmethodes het meest gebruikelijk zijn voor bedrijven om hun belastingverplichtingen in Nederland te verminderen. HEMA, het modebedrijf WE en het Nederlands hightechbedrijf ASML werden in 2015 in een documentaire van Zembla onder de loep genomen.⁷ ASML gebruikte via een dochteronderneming een fiscale aftrek in België wat tot een verlaging van haar belastingverplichtingen in Nederland leidde. Ook heeft het bedrijf in 2014 door gebruik van de innovatiebox € 248 miljoen aan winstbelasting kunnen sparen, aldus Zembla. HEMA rapporteerde fictieve rentekosten waardoor onterecht verliezen geclaimd werden. In 2010 legde de Belastingdienst het bedrijf een naheffing van € 20 miljoen op over de periode 2007 tot en met 2009.⁸ Ten slotte werd in de documentaire van Zembla het modebedrijf WE besproken, dat winst naar Luxemburg sluisde die daar als resultaat van een belastingafpraak met de fiscus lager belast werd. Dit zijn voorbeelden van winstverschuiving naar landen met een laag belastingtarief of het (onterechte) gebruik van fiscale voordelen in het buiten- en binnenland.

Drie fiscalisten die voor dit onderzoek geïnterviewd zijn, gaven aan dat het belangrijkste instrument dat Nederlandse multinationals gebruiken om Nederlandse belasting ontwijken waarschijnlijk de Nederlandse deelnemingsvrijstelling is. Wanneer winsten die in het buitenland niet of nauwelijks belast zijn, ook in Nederland door deze vrijstelling niet belast worden, kan dit tot een zeer lage belastingdruk of zelfs dubbele non-belasting leiden. Om misbruik te maken van deze deelnemingsvrijstelling kunnen bedrijven bijvoorbeeld hun winst verschuiven uit dochterondernemingen met een hogere effectieve belastingdruk, bijvoorbeeld gevestigd in Nederland, naar dochterondernemingen met een lagere effectieve belastingdruk, bijvoorbeeld gevestigd in landen met een laag tarief voor vennootschapsbelasting (Vpb). De winst wordt vervolgens belast tegen het lage Vpb-tarief, waarna het als dividend aan het Nederlandse moederbedrijf wordt uitgekeerd, waarbij voor deze winst een vrijstelling van belasting onder de deelnemingsvrijstelling wordt toegepast.

Er zijn uiteraard meer mogelijkheden om in Nederland belastingbetalingen te verlagen. Dit rapport biedt echter geen uitputtend overzicht van methoden waarmee Nederlandse bedrijven belasting ontwijken, maar geeft nieuwe voorbeelden van een aantal van dergelijke methoden.

1.2 Structuur van het rapport

In Hoofdstuk 2 zullen de methoden van het onderzoek uiteengezet worden. Omdat het gebrek aan transparantie een grote beperking is in het onderzoeken van belastingontwijking, wordt er een apart hoofdstuk gewijd aan transparantiegebrek rondom bedrijven en hun belastingafdracht in Nederland (Hoofdstuk 3). Vervolgens wordt in aparte hoofdstukken de door Nederlandse bedrijven gebruikte structuren voor belastingontwijking met bijbehorende voorbeelden uitgelegd (Hoofdstukken 4 en 5). Hoofdstuk 6 berekent door middel van het voorbeeld van één bedrijf hoe de Nederlandse deelnemingsvrijstelling tot verliezen voor de Nederlandse schatkist leidt. In Hoofdstuk 7 wordt een aantal structuren genoemd die door de Nederlandse media in het verleden genoemd zijn, maar niet met eigen onderzoek onderbouwd kunnen worden. Hoofdstuk 8 gaat in op aanbevelingen die deze ontwijkingsstructuren zouden kunnen tegengaan. Hoofdstuk 9 bevat de vragen die in het kader van SOMO's standaard review procedure aan de BCD Groep, G-Star en Ahold Delhaize gesteld zijn met betrekking tot de aannames en de conclusies die op basis van de onderzoeksresultaten getrokken zijn.

Noten

- 1 Godar Sarah, Paetz Christoph, Truger Achim, "The scope for progressive tax reform in the OECD countries. A macroeconomic perspective with a case study for Germany", *Revue de l'OFCE*, 5/2015 (nr. 141), <http://www.cairn.info/revue-de-l-ofce-2015-5-page-79.html>, pp. 79-117.
- 2 Europese Raad, "Conclusies", EUCO 4/3/12 REV 3, Brussel, 8 mei 2012, p. 3.
- 3 De Commissie heeft een pakket van "anti-ontgaansmaatregelen" waarin zij "zich toelegt op een aantal belangrijke nieuwe ontwikkelingen en beleidsprioriteiten op het gebied van de vennootschapsbelasting, die een snelle reactie vereisen op het niveau van de EU." Dit omvat onder andere een "anti-ontgaansrichtlijn", die regels bevat ter bestrijding van belastingontwikingspraktijken die de werking van de interne markt rechtstreeks schaden, zie http://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-tax/anti-tax-avoidance-package_en
- 4 Jan Braakmsa, *Financieel Dagblad*, "Techreus Google sluisde €15 mrd royalty's door Nederland", 20 december 2016, pp. 1, 3; Trouw, "Waarom Nederland nog steeds een belastingparadijs is", 12 december 16, <http://www.trouw.nl/tr/nl/39681/nbsp/article/detail/4432641/2016/12/12/Waarom-Nederland-nog-steeds-een-belastingparadijs-is.dhtml>; Europese Commissie Persbericht, "Commissie besluit dat selectieve belastingvoordelen voor Fiat in Luxemburg en Starbucks in Nederland in strijd zijn met EU-staatssteunregels", 21 oktober 2015, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5880_nl.htm; SOMO story, "Fools'Gold", 28 maart 2015, <https://www.somo.nl/fools-gold/>; Brian O'Keefe & Marty Jones, *Fortune.com*, "How Uber plays the tax shell game", 9 november 2015; Sybren Kooistra & Gerard Reijn, *Volkskrant*, "Voor de VS is Nederland hét favoriete belastingparadijs", 11 juni 2014, <http://www.volkskrant.nl/voordeel/voor-de-vs-is-nederland-het-favoriete-belastingparadijs~a3669963/>; Arjan Lejour & Maarten van 't Riet, CPB Policy Brief, 2013/07, "Nederland belastingparadijs? Nederland doorsluisland! Bilaterale belastingverdragen en buitenlandse investeringen", <https://www.cpb.nl/sites/default/files/publicaties/download/cpb-policy-brief-2013-07-bilaterale-belastingverdragen-en-buitenlandse-investeringen.pdf>; ActionAid, "Calling Time", april 2012, https://www.actionaid.org.uk/sites/default/files/doc_lib/calling_time_on_tax_avoidance.pdf
- 5 Zie SOMO, "The Netherlands: A tax haven?", november 2006, <https://www.somo.nl/nl/the-netherlands-a-tax-haven/>
- 6 Zie, onder andere, De Nederlandsche Bank, "IMF, The Effects of Including SPEs on BOP and FDI Statistics", oktober 2013, <https://www.imf.org/external/pubs/ft/bop/2013/13-15.pdf>
- 7 ZEMBLA/VARA/NPO, "Nederland belastingparadijs, het vervolg", 11 maart 2015, <http://zembla.vara.nl/dossier/uitzending/nederland-belastingparadijs-het-vervolg>
- 8 Gerard Reijn, *De Volkskrant*, "Met schuld overladen Hema zal toch belasting moeten betalen", 13 april 2011, <http://www.volkskrant.nl/archief/met-schuld-overladen-hema-zal-toch-belasting-moeten-betalen~a1874433/>

2 Methode

Voor dit onderzoek heeft SOMO in eerste instantie een aantal bedrijven geselecteerd waarvan uit het SOMO rapport "Grote Bedrijven, Kleine Lasten" uit 2016⁹ - over de effectieve belastingdruk¹⁰ van Nederlandse multinationale ondernemingen - bleek dat zij een laag belastingtarief hadden. Bij bedrijven die in dit onderzoek een lage effectieve belastingdruk hadden, is gekeken of er meer informatie over mogelijke ontwikkelingsstructuren beschikbaar is. Op basis van de beschikbaarheid van financiële informatie per bedrijf is bij een aantal bedrijven verder gekeken naar eigendomsstructuren, financiële transacties tussen dochterondernemingen en aanwezigheid in belastingparadijzen. Bij deze fase van het onderzoek zijn vervolgens bij additionele bedrijven aanwijzingen voor fiscaal gemotiveerde structuren gevonden.

Bij de BCD Groep (reisindustrie) zijn aanwijzingen dat deze door middel van rente betalingen naar Curaçao vennootschapsbelasting in Nederland ontwijkt, en dividendbelasting omzeilt door het houden van een Curaçaose moedermaatschappij (Hoofdstuk 4). G-Star (kledingindustrie) blijkt belasting betalingen te kunnen reduceren door het houden van handelsmerken in een laag belaste Hongaarse entiteit (tussen 2005 en 2009), en sinds 2009 door middel van een *ruling* met de Nederlandse belastingdienst die de fiscale grondslag lijkt te drukken (door middel van afschrijvingen op intellectueel eigendom) of, onder de Nederlandse innovatiebox, op winsten uit octrooien een lager belastingtarief toegepast. Ahold Delhaize houdt ook een deel van haar handelsmerken in Zwitserland, echter is het door het ontbreken van financiële gegevens niet mogelijk geweest een verlies voor de Nederlandse schatkist in dit geval te kwantificeren (Hoofdstuk 5). Het bedrijf Aegon dient in dit rapport als voorbeeld van hoe de Nederlandse deelnemingsvrijstelling kan leiden tot verliezen voor de Nederlandse schatkist (Hoofdstuk 6). Anders dan de andere bedrijfscases, is in dit geval geen winstverschuiving door middel van een jaarrekeningenanalyse geconstateerd.

In het kader van het onderzoek zijn drie fiscalisten geïnterviewd met de vraag wat de meest populaire strategieën voor belastingontwijking zijn van Nederlandse multinationale ondernemingen. Multinationale bedrijven kunnen belasting ontwijken door geldstromen door dochterondernemingen te routeren in één of meerdere landen met een laag belastingtarief. Bij de bovengenoemde bedrijven is daarom onderzocht of de bedrijven dochterondernemingen in belastingparadijzen¹¹ hebben waarmee ze mogelijk belasting kunnen ontwijken. Er bestaat geen homogene definitie van een belastingparadijs; het eiland met een laag of niet bestaand Vpb-tarief bestaat nog steeds, maar veel landen bieden tegenwoordig verschillende vormen van fiscale voordelen aan die voor agressieve belastingplanning gebruikt worden, die ook als belastingparadijs beschouwd kunnen worden.¹² Bovendien is de aanwezigheid in belastingparadijzen niet per se een indicatie van belastingplanning wanneer substantiële economische activiteiten in deze jurisdicties plaatsvinden. SOMO onderzocht ook waar de bedrijven handelsmerken of patenten bezitten en/of intragroepsleningen via laag-belaste jurisdicties verstrekt worden, omdat deze stromen een typisch vehikel voor belastingontwijking zijn.

In veel gevallen waren jaarrekeningen niet beschikbaar, wat het onderzoek bemoeilijkte (zie Hoofdstuk 3). Jaarrekeningen en uittreksels die in de Kamer van Koophandel (KvK) gedeponereerd zijn

alsook informatie over bedrijfsstructuren zijn geanalyseerd en bij de bovengenoemde bedrijven zijn op deze manier een aantal ontwijkingsstructuren geïdentificeerd.

Onderzoeksbevindingen evenals stellingen en aannames zijn voorgelegd aan en besproken met fiscalisten, wiens advies in de casussen is opgenomen. De casussen zijn met specifieke vragen aan de bedrijven voorgelegd. G-Star en Aegon hebben gedetailleerd gereageerd. Ahold Delhaize heeft een algemene reactie gegeven, en BCD Groep heeft niet gereageerd. Hun reacties zijn waar relevant in het rapport verwerkt.

Noten

- 9 SOMO, "Grote Bedrijven, Kleine Lasten. Een onderzoek naar de effectieve belastingdruk voor grote Nederlandse bedrijven", maart 2016, <https://www.somo.nl/nl/grote-bedrijven-kleine-lasten-3/>
- 10 Het betreft hierbij de in de commerciële jaarrekening gerapporteerde belastingplicht gedeeld door de gerapporteerde winst voor hetzelfde jaar, zie SOMO, maart 2016, *ibid.*, pp. 71-94.
- 11 De volgende jurisdicties zijn opgenomen in de zoekopdracht: Andorra, Anguilla, Antigua en Barbuda, Aruba, Bahama's, Bahrein, Barbados, België, Belize, Bermuda, Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Nederland), Kaaimaneilanden, Costa Rica, Cyprus, Dominica, Gibraltar, Grenada, Guernsey (Verenigd Koninkrijk), Hong Kong, Ierland, eiland Man (Verenigd Koninkrijk), Jersey (Verenigd Koninkrijk), Jordanië, Letland, Libanon, Liberia, Liechtenstein, Luxemburg, Macao, Maldiven, Malta, Marshall-eilanden, Mauritius, Monaco, Nauru, Panama, Saint Kitts en Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent en de Grenadines, Samoa, San Marino, Seychellen, Singapore, Zwitserland, Vanuatu, Amerikaanse Maagdeneilanden, Britse Maagdeneilanden. De lijst is gebaseerd op een rapport van het United States Government Accountability Office uit december 2008, "International Taxation: Large U.S. Corporations and Federal Contractors with Subsidiaries in Jurisdictions Listed as Tax Havens or Financial Privacy Jurisdictions", GAO-09-157, <http://www.gao.gov/assets/290/284522.pdf>. Er bestaat geen internationaal geaccepteerde lijst van belastingparadijzen. Oxfam heeft recentelijk haar eigen methodologie ontwikkeld om een lijst op te stellen, zie "Tax Battles: the dangerous global race to the bottom on corporate tax", december 2016, <https://www.oxfam.org/en/research/tax-battles-dangerous-global-race-bottom-corporate-tax>
- 12 Voorbeelden hiervan zijn het in de VS gebruikte check-the-box systeem, de Belgische notionele renteaftrek, of het tot 2016 in Hongarije gebezigde R&D regime.

3 Gebrek aan transparantie

Dankzij een aantal wetten en praktijken is er in Nederland en in andere landen weinig financiële informatie beschikbaar die nodig zou zijn om agressieve belastingplanning van Nederlandse bedrijven te kunnen identificeren. Dit geldt voor onderzoekers, ngo's, en zelfs voor de Belastingdienst.

3.1 *Rulings* met de Belastingdienst

Ten eerste maken zogenaamde *tax rulings* het onmogelijk voor het publiek om bepaalde structuren te beoordelen. Nederland biedt bij dergelijke *rulings* namelijk zekerheid aan bedrijven wat betreft het bepalen van de belastinggrondslag, wat inhoudt dat er afspraken tussen bedrijf en Belastingdienst worden gemaakt, onder andere over welke inkomsten het bedrijf belasting over zal moeten betalen. Deze afspraken worden nergens gepubliceerd. Het officiële doel van deze *rulings* is om bedrijven van te voren zekerheid te geven over de belastinggrondslag.¹³ Er worden bijvoorbeeld afspraken gemaakt over verrekenprijzen (zogenaamde advance pricing arrangements, of APA's) die ondernemingen binnen dezelfde ondernemingsgroep moeten vragen wanneer zij transacties met elkaar aangaan. Hierbij wordt bepaald welke criteria gebruikt worden voor het vaststellen van de verrekenprijzen voor deze transacties gedurende een bepaalde periode. De Europese Commissie legt op de volgende manier uit hoe verrekenprijzen gebruikt kunnen worden om winst te verschuiven: "De prijzen die voor deze transacties worden vastgesteld en de resulterende bedragen die op basis van die prijzen worden berekend, dragen ertoe bij dat de winsten van de ene dochteronderneming voor belastingdoeleinden worden verhoogd terwijl de winsten van de andere dochteronderneming worden verlaagd. Zo zijn zij van invloed op het bepalen van de belastbare grondslag van beide entiteiten".¹⁴ Deze *rulings* kunnen echter tot een oneigenlijk lage grondslag leiden, zoals het onderzoek van de Europese Commissie naar de Nederlandse fiscale *ruling* met Starbucks heeft aangetoond.¹⁵ Nederland verstrekke in 2015 op België en Luxemburg na het grootste aantal van dergelijke geheime *rulings* binnen Europa.¹⁶ Staatssecretaris van Financiën Wiebes heeft herhaaldelijk geweigerd om *rulings* te delen met de vaste Kamercommissie voor Financiën.¹⁷

3.2 Geen deponeringsplicht van jaarrekeningen

Bovendien kunnen Nederlandse bedrijven dankzij een uitzondering in de wet er voor kiezen geen aparte jaarrekeningen van hun dochterondernemingen te publiceren. Wanneer het moederbedrijf zich hoofdelijk aansprakelijk stelt voor de schulden van het dochterbedrijf, hoeft dit dochterbedrijf geen aparte jaarrekening te publiceren, maar mag het samengevoegd worden in de gezamenlijke jaarrekening van de groep.¹⁸ Dit wordt de 403-verklaring genoemd. Hierdoor worden transacties tussen dochterbedrijven onzichtbaar voor het publiek.

3.3 Geen rapportage per land (country-by-country-reporting)

Er bestaat ook nog steeds geen *publieke* rapportageverplichting op Nederlands of EU niveau over winstcijfers en betaalde belasting per land. Ook naar belastingdiensten toe geldt deze alleen bij een omzet van boven € 750 miljoen.¹⁹ Daardoor is het niet alleen voor het publiek, maar ook voor de Belastingdienst moeilijk om complexe strategieën te identificeren om belasting te ontwijken en het belastingverlies door deze structuren te kwantificeren.

Tabel 1 laat ter illustratie van het probleem een aantal onderzochte dochterbedrijven ter illustratie zien. In het geval van Aegon hebben bijvoorbeeld slechts 34 van de 111 gevonden Nederlandse dochterondernemingen een jaarrekening over 2015 gepubliceerd, van Unilevers 110 Nederlandse dochters zijn maar 7 jaarrekeningen over 2015 te vinden. De jaarrekeningen die wél gepubliceerd zijn bevatten – waarschijnlijk door beperkte rapportageverplichtingen – vaak geen winst- en verliesrekening waar details over betalingen naar gerelateerde partijen gespecificeerd zouden staan. Dit maakt het onmogelijk om mogelijke winstverschuivingen te identificeren. G-Star Raw, een niet-beursgenoteerd bedrijf, toont op de jaarrekeningen van Nederlandse dochterondernemingen bijvoorbeeld vaak alleen een balans.

Tabel 1 Data beschikbaarheid van Nederlandse dochters per bedrijf

Bedrijf	Nederlandse dochters	Beschikbare jaarrekeningen (2015)
Aegon NV	111	34
AHOLD	35	3
DSM	95	20
IKEA (INGKA Holding)	32	10
Unilever	110	7
VebeGo	47	7
Vopak	119	70

Bron: Kamer van Koophandel

Buiten Nederland zijn deponeringsverplichtingen voor bedrijven vaak beperkter, of wordt gedeponeerde informatie in ieder geval niet publiek gemaakt, waarbij voor dochterondernemingen in veel notoire belastingparadijzen als Zwitserland, Bermuda of Curaçao zelfs helemaal geen jaarrekeningen te vinden zijn.

3.4 CV structuur en informatie over eigenaren

Ten slotte bestaat in Nederland nog steeds de constructie van commanditaire vennootschappen (CV), die door een 'mismatch' tussen verschillende belastingstelsels ertoe kan leiden dat winst door geen enkel land belast wordt, en vooral door Amerikaanse bedrijven wordt gebruikt. Om winst verschuiving door middel van deze structuur te identificeren is het noodzakelijk om de identiteit van alle eigenaren van de Nederlandse CV te achterhalen. Deze hoeven echter niet publiek te worden gemaakt, waardoor het niet mogelijk is om te identificeren in welk land de eigenaars van de CV gezeteld zijn, welke belastingregels van toepassing zijn en hoeveel belasting de eigenaar over zijn of haar inkomen betaalt. Zelfs de Belastingdienst kent de identiteit van de stille vennoten van een CV vaak niet, met als uitzondering gevallen waarin de CV een *ruling* met de fiscus aanvraagt.

Onder andere vanwege de *rulings*, de 403-verklaring en gebruik van de CV structuur is er weinig publieke informatie beschikbaar over Nederlandse multinationale bedrijven. Hierdoor is het vaak niet of moeilijk te achterhalen of deze bedrijven hun Nederlandse winst verschuiven naar landen met een lager Vpb-tarief. Zoals aangegeven in Hoofdstuk 2 is dit onderzoek begonnen op basis van een lijst van negen bedrijven die een laag effectief belastingtarief vertoonden in de afgelopen jaren. Vanwege de beperkte beschikbaarheid van publieke informatie is het voor de meeste van deze bedrijven echter niet mogelijk geweest een duidelijk beeld van hun belastingpraktijken te krijgen.

Noten

- 13 Belastingdienst, "Vooroverleg / Ruling", http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/standaard_funcities/prive/contact/rechten_en_plichten_bij_de_belastingdienst/ruling/
- 14 Europese Commissie, C(2014) 3626 final, "Betreft: Steunmaatregel SA.38374 (2014/C), (ex 2014/NN) (ex 2014/CP), – Nederland. Vermeende steun aan Starbucks", 11 juni 2014, http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/253201/253201_1596705_59_2.pdf, p. 4, nr 9.
- 15 European Commission press release, "Commission decides selective tax advantages for Fiat in Luxembourg and Starbucks in the Netherlands are illegal under EU state aid rules", 21 oktober 2015, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5880_en.htm
- 16 Eurodad, "Survival of the Richest: Europe's role in supporting an unjust global tax system", 2016, <https://www.somo.nl/sharp-rise-secret-sweetheart-tax-deals-multinational-corporations/>
- 17 Ministerie van Financiën, "Brief TK rulings", Kenmerk IZV/2015 22 U, 2 februari 2015, <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2015/02/02/informatieverstrekking-over-rulings/informatieverstrekking-over-rulings.pdf>
- 18 Deze aansprakelijkheidsverklaring wordt 403-verklaring genoemd en wordt bij de Kamer van Koophandel (KvK) gedeponereerd, zie KvK, "Welke organisaties moeten een jaarrekening deponeren?", <https://www.kvk.nl/inschrijven-en-wijzigen/deponeren/deponeren-jaarrekening/welke-organisaties-moeten-ee-jaarrekening-deponeren/>
- 19 Zie de website van de Belastingdienst voor de geldende wetgeving in Nederland: http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/internationaal/vermogen/country_by_country_reporting/

4 Rente betalingen – BCD Groep

4.1 Winstverschuiving met rente

Het gebruik van rente om winst te verschuiven naar landen met een laag belastingtarief is een veelgebruikte manier om belasting te ontwijken.²⁰ Hierbij leent de ene dochteronderneming – een brievenbusfirma gevestigd in een land of jurisdictie met een laag vennootschapsbelastingtarief (bijvoorbeeld Curaçao) – geld uit aan een operationele dochteronderneming in een land waar het vennootschapsbelastingtarief hoger ligt (bijvoorbeeld Nederland). In dit geval van Nederland en Curaçao betaalt de Nederlandse dochter dan rente aan de dochteronderneming in een belastingparadijs, waardoor de belastbare winst in Nederland kleiner wordt en Nederland belastinginkomsten misloopt. In Curaçao wordt vervolgens tegen een laag tarief belasting betaald, waardoor de belastingdruk van het concern als geheel wordt verlaagd. Rentebetalingen tussen gerelateerde bedrijven in een groep kunnen op die manier worden gebruikt om de winst te verschuiven naar landen met een laag belastingtarief.

4.2 BCD Groep

BCD Groep is naar eigen zeggen een wereldwijd marktleider in de reisindustrie en in Nederland. Het bedrijf is in Nederland voornamelijk bekend van Cheaptickets.nl en Vliegwinkel.nl. Ze beheren online reisbureaus (via dochterbedrijf Travix), organiseren zakenreizen (via dochter BCD Travel) voor onder meer het Europees Parlement²¹, beheren parkeerplaatsen nabij vliegvelden (via dochter Park 'N Fly), ontwikkelen mobiele parkeer- en verkeersapplicaties (via dochter Parkmobile International), en leveren diensten aan de reisbranche (via dochter AERTrade International Holdings). Het bedrijf heeft wereldwijd 13.000 medewerkers en is actief in 110 landen. Het hoofdkantoor is gevestigd in Zeist, Nederland.²² In 2015 had het bedrijf een omzet van € 23,6 miljard.²³ BCD Groep is opgericht door dhr. John Fentener van Vlissingen, die deel uitmaakt van de Nederlandse ondernemersfamilie Fentener van Vlissingen, ook bekend van het Nederlandse multinationale concern SHV Holdings. De bedrijfsstructuur van BCD Groep ziet er als volgt uit:

Figuur 1 Bedrijfsstructuur BCD Groep

Bron: Eigen grafiek op basis van jaarrekeningen BCD Groep

Het operationeel hoofdkantoor van BCD bevindt zich in Zeist²⁴, maar het moederbedrijf van de groep, BCD Holdings NV is gevestigd op de Pletterijweg 43 in Willemstad, te Curaçao. Op hetzelfde adres is volgens het Curaçaose trustkantorenregister ook het trustkantoor Boron Management Services geregistreerd, dat dient als bestuurder van BCD Enterprises NV.²⁵ Het lijkt zodoende aannemelijk dat BCD Holdings NV vanuit het trustkantoor beheerd wordt, en zelf geen onderneming op Curaçao bevat. De *supervisory directors* van BCD Holdings NV komen bijna volledig overeen met de raad van commissarissen van de gehele BCD Groep, zoals genoemd op de website, met als enige toevoeging twee managing directors woonachtig op Curaçao.²⁶

De twee directe dochterondernemingen van BCD Holdings NV, genaamd BCD Enterprises NV en BCD Travel NV, treden volgens de jaarverslagen op als sub-holding bedrijven en hebben geen werknemers in dienst. Uit jaarrekeningen van het bedrijf en de Orbis database blijkt dat BCD Enterprises NV in totaal minimaal 26 dochterondernemingen over de hele wereld (mede indirect) bezit, waarvan zeker zeven in Nederland. BCD Travel NV bezit (mede indirect) in totaal 52 dochterondernemingen wereldwijd, waarvan tien in Nederland. Zij zijn beide opgericht op Curaçao en staan daar nog steeds geregistreerd, maar hun management zit tegenwoordig in Nederland waar zij ook beide belastingplichtig zijn.

4.2.1 Rentebetalingen naar Curaçao

Tot 2002 konden bedrijven op Curaçao gebruikmaken van een zogenaamd *offshore regime*, waarbij holdingbedrijven en bedrijven die voornamelijk inkomsten kregen uit *royalties* en rente tussen de 2,4 en 3 procent belasting betaalden over hun winst. Sinds 2002 is het *offshore regime* afgeschaft, maar dankzij een lange overgangsregeling kunnen bedrijven die eerder van de regeling gebruik maakten hier tot 1 juli 2019 mee door gaan.²⁷ Gezien de oprichting van BCD Holdings NV in 1997 is het waarschijnlijk dat die voor deze overgangsregeling in aanmerking komt. Het bedrijf ontvangt jaarlijks hoge rentebetalingen uit Nederland en maakt zo een belangrijk deel uit van een fiscale constructie die de BCD Groep in staat stelt belasting te ontwijken in Nederland, hoogstwaarschijnlijk met gebruik van de voordelen van het Curaçaose *offshore regime*. Het is van belang om te benadrukken dat de rentebetalingen op zich niet een aanwijzing zijn voor het ontwijken van belasting. Leningen binnen een bedrijfsgroep kunnen opgezet zijn ten behoeve van legitieme financiering van activiteiten en entiteiten. De locatie van de entiteit die in dit geval de leningen uitgeeft – namelijk Curaçao – duidt op belastingontwijking, als deze entiteit ook in Curaçao belastingplichtig is.

BCD Enterprises NV

BCD Enterprises NV heeft sinds 2013 een lening van € 55,7 miljoen van het Curaçaose moederbedrijf BCD Holdings NV, dat belastingplichtig in Curaçao is. De rente over deze lening bedraagt jaarlijks 7 procent, wat neer komt op € 3,9 miljoen per jaar. Dit betekent dat er jaarlijks een renteverplichting is van € 3,9 miljoen van de Nederlandse NV aan de Curaçaose holding. Zoals eerder gesteld maakt BCD Holdings waarschijnlijk gebruik van de overgangsregeling voor het Curaçaose *offshore regime*, waardoor deze over de rente-inkomsten weinig belasting betaalt. Zodoende wordt ogenschijnlijk winst verschoven vanuit Nederland naar Curaçao wat resulteert in een verlies aan belastinginkomsten in Nederland.

Tabel 2 Jaarlijks verlies door winstverschuiving van BCD Enterprises NV (€ miljoen)

	2013	2014	Totaal
Lening van BCD Holdings NV (7% rente)	55,7	55,7	55,7 ²⁸
Rentebetalingen aan BCD Holdings NV (belastingplichtig in Curaçao)	3,9	3,9	7,8
Jaarlijks verlies door winstverschuiving (aanname: 25% Vpb-tarief)	1	1	2

Bron: Eigen berekeningen op basis van jaarrekeningen van BCD Enterprises NV

In het hypothetische geval dat de moedermaatschappij van de BCD Groep in Nederland gevestigd was, zoals het operationeel hoofdkantoor dat al is, en de lening zodoende uit Nederland verstrekt was, dan is het waarschijnlijk dat er aanzienlijk meer belasting over de rente-inkomsten zou zijn betaald. Op basis van het in Nederland geldende statutair tarief van de vennootschapsbelasting van 25 procent, zou over de € 7,8 miljoen aan verschoven rente-inkomsten in 2013 en 2014 in Nederland ongeveer € 2 miljoen aan belasting betaald zijn.

In de jaren vóór 2009-2012 worden op de jaarrekening van BCD Enterprises geen leningen gespecificeerd, maar wel grote bedragen – tussen de € 9,3 en € 91,2 miljoen afhankelijk van het jaar – aan vlottende handelsschulden en overige vlottende schulden.²⁹ In het oudst beschikbare jaarverslag (2008) worden wel intragroepsleningen ter waarde van € 90,3 miljoen als verplichting op de balans aangegeven, maar wordt niet gespecificeerd welke verbonden onderneming binnen de BCD Groep deze lening aan BCD Enterprises verstrekke. Zodoende is duidelijk dat ook in de jaren vóór 2013 grote bedragen BCD Enterprises in en weer uit stroomden, maar is onduidelijk of hier sprake was van belastingontwijking.

BCD Travel

Eenzelfde structuur wordt gebruikt voor BCD Travel, de tak van de BCD Groep die zich op zakelijke reizen richt. BCD Travel NV staat aan het hoofd van de BCD Travel bedrijvengroep, en is net als BCD Enterprises opgericht op Curaçao maar met het management en belastingplicht in Nederland. De entiteit heeft eveneens geen werknemers, en heeft in vergelijking met BCD Enterprises nog grotere leningen op zich genomen, afkomstig van het moederbedrijf BCD Holdings NV op Curaçao. Op basis van de jaarrekeningen is vast te stellen dat BCD Travel NV in 2011 een bedrag van € 202,9 miljoen leende van het Curaçaose moederbedrijf. In 2012 liep dit op tot € 214,9 miljoen, en in de twee jaar erna werd deze lening kleiner, en liep af naar € 174,9 miljoen in 2013 en € 169,4 miljoen in 2014. Ook deze lening leidde tot een jaarlijkse renteverplichting van 7 procent van BCD Travel NV (in Nederland) aan BCD Holdings NV (in Curaçao).

Over de jaren vóór 2011 zijn geen gegevens bekend. Het is zodoende goed mogelijk dat er eerder ook grote leningen vanaf Curaçao aan Nederlandse dochterondernemingen werden verstrekt, maar dit kan niet geverifieerd worden.

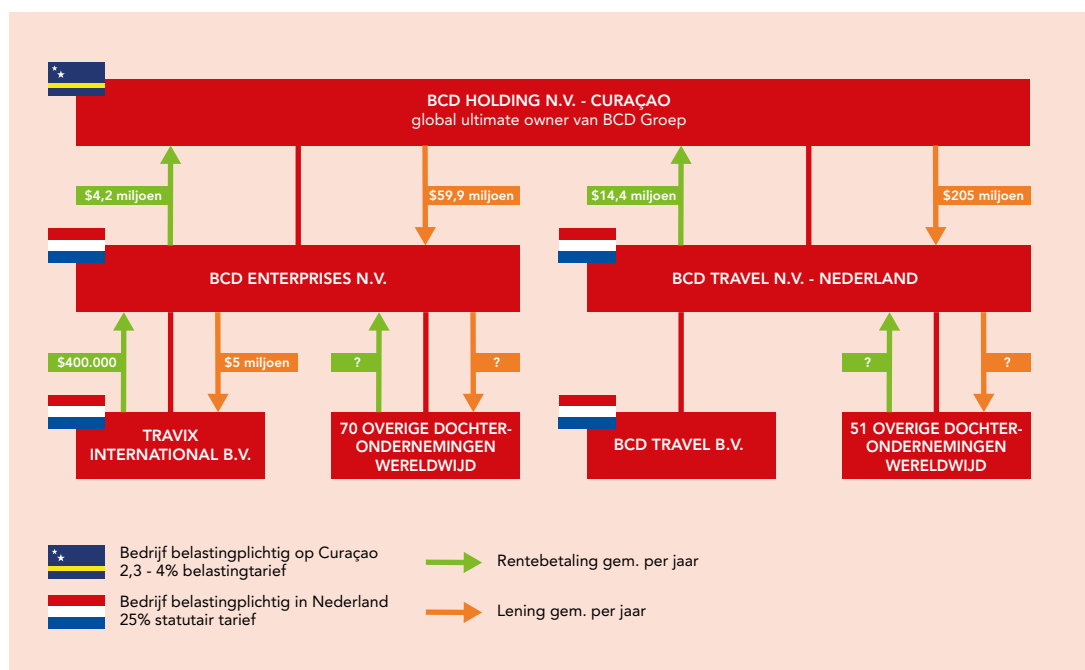
Tabel 3 Jaarlijks verlies door winstverschuiving van BCD Travel NV (€ miljoen)

Bedrijf	2011	2012	2013	2014	Gemiddeld	Totaal
Lening van BCD Holdings NV (7% rente)	202,9	214,9	174,9	169,4	190,8	
Rentebetalingen aan BCD Holdings NV (belastingplichtig in Curaçao)	14,1	15,1	12,3	11,8	13,4	53,3
Jaarlijks verlies door winstverschuiving (aanname: 25% Vpb-tarief)	3,5	3,8	3,1	3	3,3	13,3

Bron: Eigen berekeningen op basis van jaarrekeningen van BCD Travel NV

Door middel van de twee leningen verstrekt door BCD Holdings NV was er in het laatst bekende jaar (2014) een renteverplichting van € 15,7 miljoen van de twee Nederlandse bedrijven aan de holdingmaatschappij in Curaçao. Vergeleken met een hypothetische situatie waarin de lening verstrekt zou worden door een in Nederland gevestigd moederbedrijf, en dus ook de rente-inkomsten van het moederbedrijf in Nederland belast zouden worden, zou dit in de jaren 2011-2014 € 13,3 miljoen aan belastinginkomsten voor de Nederlandse overheid hebben geleid.

Figuur 2 Winstverschuiving door rentebetalingen van BCD Groep (in 1 jaar)

Bron: Eigen grafiek op basis van jaarrekeningen BCD groep

Via de twee leningen die de Nederlandse dochterondernemingen ontvangen van het moederbedrijf op Curaçao, en de renteverplichtingen die hieruit voortkomen, kan de winst in Nederland worden gedrukt. Daardoor wordt het Nederlands belastbaar inkomen van de BCD Groep in Nederland jaarlijks verlaagd, terwijl het in Curaçao zo groter wordt. Uitgaande van het statutair Nederlands belastingtarief van 25 procent gaat het hier om een totaal potentieel verlies van ten minste € 15,3 miljoen aan belastinginkomsten voor de Nederlandse staat, in slechts 4 jaar. In Curaçao wordt over de verschoven winst zeer weinig belasting (2,4 tot 3 procent) betaald, zoals onder de overgangsregeling van het voormalige Curaçaose *offshore regime* mogelijk is.³⁰ Omdat de operationele activiteiten voornamelijk in Nederland uitgevoerd lijken te worden, lijkt deze financieringsstructuur gemotiveerd te zijn door belastingontwijkingsdoeleinden. De BCD Groep heeft niet gereageerd op herhaaldelijk verzoek om deze onderzoeksresultaten te reviewen.

Onderstaande figuur laat zien hoe de leningen en rentebetalingen binnen de BCD groep lopen. Deze ontwijkingroute van BCD is gevonden door de beschikbare jaarverslagen van vier entiteiten uit de BCD Groep te onderzoeken. Het is mogelijk dat ook vanuit andere BCD entiteiten gebruikge maakt wordt van eenzelfde route om belasting te ontwijken.

4.2.2 Ontwijking van dividendbelasting

Het feit dat de moederentiteit van BCD Groep zich op Curaçao bevindt kan een aanwijzing zijn voor het ontwijken van Nederlandse dividendbelasting door het bedrijf. Door dividend aan de aandeelhouders uit te laten betalen vanuit Curaçao wordt de Nederlandse belasting op dividend vermeden.³¹

Dividend kan op verschillende momenten in de bedrijfsvoering uitgekeerd worden, van dochterbedrijf naar moederbedrijf, maar ook van het moederbedrijf naar de aandeelhouders. In Nederland wordt over dividendbetalingen die een Nederlands bedrijf aan een buitenlands moederbedrijf doet 15 procent bronbelasting geheven, waarbij dit percentage op basis van Nederlands bilaterale belastingverdragen eventueel kan worden verlaagd.³² Wanneer een Nederlands bedrijf dividend uitkeert aan individuele aandeelhouders, wordt hierover eveneens 15 procent belasting geheven, maar is deze heffing voor de betreffende aandeelhouders te verrekenen met hun inkomensbelasting.³³ Op Curaçao wordt het uitbetalen van dividend aan moederbedrijven en aan aandeelhouders niet belast.³⁴

Dividendbetalingen van Nederlandse dochterbedrijven aan Curaçaose moederbedrijven werden tot 1985 vrijgesteld van dividendbelasting. Via deze zogenaamde Antillenroute werd veel belasting ontweken.³⁵ Deze route is in 1985 afgeschaft toen de vrijstelling op de dividendbelasting werd vervangen door een tarief van 8,3 procent.³⁶ Deze regeling liep tot 2016. In 2016 is de nieuwe Belastingregeling Nederland Curaçao (BNC) ingegaan. Dankzij deze nieuwe regeling wordt het tarief onder een aantal voorwaarden opnieuw verlaagd naar nul procent.³⁷ Bedrijven met een moederonderneming of holding op Curaçao kunnen dankzij deze route opnieuw Nederlandse dividendbelasting ontwijken. Over het aannemen van de BNC is in de Tweede noch in de Eerste kamer gestemd, aangezien de regeling in beide Kamers als hamerstuk is afgedaan.³⁸

Dankzij de moeder-dochterrichtlijn van de EU³⁹ zijn dividendbetalingen binnen Europa vrijgesteld van bronbelasting. Tegelijkertijd is inkomen uit buitenlandse dochterondernemingen in Nederland vrijgesteld van vennootschapsbelasting, dankzij de deelnemingsvrijstelling. Door het combineren van deze wetgeving met de nieuwe BNC kunnen uitgekeerde dividenden uit Europese landen onbelast door Nederland stromen, richting Curaçao. Zo is Nederland opnieuw een draaischijf voor belastingontwijking tussen Europa en Curaçao. Op Curaçao geldt ook een deelnemingsvrijstelling⁴⁰ en wordt dividend niet belast. Hierdoor kan de winst op Curaçao onbelast worden uitgekeerd aan de aandeelhouders.⁴¹

Met deze constructie ontloopt (sinds 2016 geheel, daarvoor deels) BCD Groep waarschijnlijk de 15 procent belasting op dividend die het anders in Nederland zou moeten betalen.⁴² BCD Groep lijkt zich alleen om fiscale redenen op Curaçao te hebben gevestigd, aangezien het bedrijf in Nederland opgericht is en het hoofdkantoor in Zeist zit.⁴³

Het is van belang twee stappen te onderscheiden in deze constructie.

Ten eerste wordt er dividend uitgekeerd van Nederlandse dochterondernemingen naar de aandeelhouder (BCD Holdings NV) op Curaçao. Op basis van de jaarrekeningen van BCD Travel NV is berekend hoeveel dividend het bedrijf in de afgelopen jaren uitgekeerd heeft.

Tabel 4 Misgelopen belastinginkomsten van BCD Travel NV (€ miljoen)

Jaar	Uitbetaald dividend	Misgelopen belastinginkomsten (6,7%)
2015	7,2	0,5
2014	8,1	0,5
2013	7,5	0,5
2012	0,6	0,04

Bron: Eigen berekeningen op basis van jaarrekeningen van BCD Travel NV

De tabel laat de hoogte van dividenden zien die vanuit de Nederlandse dochteronderneming aan de aandeelhouder - het Curaçaose moederbedrijf BCD Holding NV – zijn uitgekeerd. Waarschijnlijk is hierdoor de afgelopen jaren 6,7 procent dividendbelasting misgelopen. De hierboven getoonde bedragen laten geen groot belastingverlies zien voor de Nederlandse staat. Vanaf 2016 kan dit echter oplopen, gezien de mogelijkheid dat BCD Travel NV gebruik zal maken van de verlaging van het tarief voor bronbelasting van 8,3 naar nul procent op dividend uitbetaald vanuit Nederland naar Curaçao. De jaarverslagen van de andere directe Nederlandse dochter van de Curaçaose holding (BCD Enterprises NV) laten zien dat er in de jaren 2012-2014 geen dividenden zijn uitgekeerd.

Ten tweede wordt mogelijk dividend uitgekeerd door de Curaçaose holding aan haar aandeelhouder(s). Wanneer dividend wordt uitgekeerd aan Nederlandse particuliere aandeelhouders dan geldt dit als een voorheffing op de inkomstenbelasting. De 15 procent dividendbelasting wordt dan later verrekend met de 25 procent inkomstenbelasting die de aandeelhouder betaalt. Wanneer de aandeelhouder echter niet in Nederland woont, loopt Nederland deze inkomsten mis.

Deze casus van BCD Groep laat zien dat de sinds 1 januari 2016 geldende Belastingregeling tussen Nederland en Curaçao (toekomstige) belastingontwijking door bedrijven kan faciliteren.

4.2.3 Conclusie

Hierboven is beschreven hoe de Nederlandse multinational BCD Groep gebruik maakt van een holdingmaatschappij op Curaçao om de belasting in Nederland en andere landen waar het actief is te ontwijken. Door de eigen operationele dochtermaatschappijen te financieren met leningen verstrekt vanaf Curaçao – een land waar het waarschijnlijk enkel om fiscale redenen gevestigd is – weet het bedrijf de Nederlandse vennootschapsbelasting te ontwijken. Hierdoor loopt de Nederlandse Staat belastinginkomsten mis. Verder heeft BCD Groep tot 2016 ook de Nederlandse dividendbelasting deels weten te ontwijken, door eventueel dividend aan de aandeelhouders uit te laten betalen vanaf Curaçao. In vier jaar is de Nederlandse schatkist hierdoor minstens € 15,2 miljoen misgelopen. Het is mogelijk dat dit bedrag hoger is, aangezien alleen twee dochterondernemingen

nader onderzocht zijn. Sinds 2016 is deze bedrijfsstructuur voor belastingontwijking fiscaal gezien nog aantrekkelijker gemaakt door een nieuwe regeling tussen Nederland en Curaçao, waarmee de Nederlandse overheid belastingontwijking verder faciliteert, en waardoor BCD Groep nu de Nederlandse dividendbelasting in zijn geheel kan ontwijken.

Noten

- 20 OECD, "BEPS Action 4: interest deductions and other financial instruments. Public discussion draft". 18 december 2014 - 6 februari 2015, <https://www.oecd.org/ctp/aggressive/discussion-draft-action-4-interest-deductions.pdf>
- 21 <http://www.madeinantwerpen.be/nieuws/europese-contracten-voor-bcd-travel-belgium/>
- 22 <https://www.linkedin.com/company/bcdgroup>
- 23 BCD Group website, "Over BCD Group", <http://www.bcdgroup.com/nl/over-bcd/>. Alle bedragen in dit hoofdstuk zijn van de oorspronkelijke waarde in US\$ geconverteerd naar euro met gebruik van de wisselkoers op 6-2-2017, bron: <http://www.xe.com/currencyconverter/convert/?From=USD&To=EUR>
- 24 BCD Group website, "Over BCD", <http://www.bcdgroup.com/nl/over-bcd/>
- 25 BCD Enterprises NV Curaçao, Commercial Registry document
- 26 In deze raad van commissarissen zitten John Fentener van Vlissingen en zijn vrouw, <http://www.bcdgroup.com/nl/over-bcd/>
- 27 PricewaterhouseCoopers, "Curacao Corporate – Taxes on corporate income", undated, <http://taxsummaries.pwc.com/uk/taxsummaries/wwts.nsf/ID/Curacao-Corporate-Taxes-on-corporate-income>
- 28 Er wordt aangenomen dat de hoogte van de lening gelijk blijft. Immers: het bedrijf ontvangt een lening en betaalt daar elk jaar rente over.
- 29 Op de Engelstalige jaarrekeningen heet deze post "Trade and other payables" op de "Current liabilities" zijde van de balans.
- 30 PricewaterhouseCoopers, "Curacao Corporate – Taxes on corporate income", undated, <http://taxsummaries.pwc.com/uk/taxsummaries/wwts.nsf/ID/Curacao-Corporate-Taxes-on-corporate-income>
- 31 Belastingdienst, "Als u dividend uitkeert", http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/winst/dividendbelasting/als_u_dividend_uitkeert/als_u_dividend_uitkeert
- 32 PricewaterhouseCoopers, "Netherlands Corporate – Withholding Taxes", 2016 <http://taxsummaries.pwc.com/uk/taxsummaries/wwts.nsf/ID/Netherlands-Corporate-Withholding-taxes>
- 33 Belastingdienst, "Als u dividend ontvangt", http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/winst/dividendbelasting/als_u_dividend_onvangt/als_u_dividend_onvangt
- 34 PricewaterhouseCoopers, "Curacao Corporate – Withholding Taxes", 2016, <http://taxsummaries.pwc.com/uk/taxsummaries/wwts.nsf/ID/Curacao-Corporate-Withholding-taxes>
- 35 Jan Vleggeert, "The Antilles Route is back!", 22 augustus 2014, <http://leidenlawblog.nl/articles/the-antilles-route-is-back>
- 36 PricewaterhouseCoopers, Newsflash, "Tax Arrangement Netherlands-Curaçao", 2014, <http://www.pwc.com/an/en/publications/assets/newsflashtaxarrangementnederlandCuraçao.pdf>
- 37 PricewaterhouseCoopers, "Tax Agreement between the Netherlands and Curaçao", 2015, <http://www.pwc.com/an/en/publications/assets/nf-brnc-2015-10ukcur.pdf>; Deze verlaging naar 0 procent wordt wel per bedrijf beoordeeld op basis van specifieke eisen. Als hoofdkantoor van BCD Groep lijkt BCD Holdings NV aan deze eisen te voldoen. Welke bedrijven aanspraak maken op de tariefsverlaging staat in het volgende document: PricewaterhouseCoopers "Tax Agreement between the Netherlands and Curaçao", 2015 <http://www.pwc.com/an/en/publications/assets/nf-brnc-2015-10ukcur.pdf>
- 38 https://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/33955_belastingregeling_nederland
- 39 Europese Commissie, "Parent companies and their subsidiaries in the European Union", http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/company_tax/parents-subsidiary_directive/index_en.htm
- 40 PricewaterhouseCoopers, "Curacao Overview", 2016 <http://taxsummaries.pwc.com/uk/taxsummaries/wwts.nsf/ID/Curacao-Overview>
- 41 Meijburg & Co Caribbean, "Dividendbelasting", http://www.meijburgcaribbean.com/kennis/dividendbelasting_3170/
- 42 Belastingdienst, "Als u dividend uitkeert", *ibid.*
- 43 BCD Group website, "Over BCD", <http://www.bcdgroup.com/nl/over-bcd/> (geraadpleegd 12 januari 2017)

5 Royalty-betalingen en rulings

5.1 Winstverschuiving met royalties

Onder intellectueel eigendom vallen patenten en handelsmerken die bedrijven aan kunnen vragen voor hun ontwerpen, merken, recepten, uitvindingen, en dergelijke. Als vergoeding voor het gebruik van intellectueel eigendom moeten doorgaans *royalties* betaald worden. Dat kan zowel tussen verschillende bedrijfsgroepen als binnen een bedrijfsgroep gebeuren. Een dochteronderneming die een patent of handelsmerk bezit kan daarvoor *royalties* ontvangen van andere dochterondernemingen binnen de bedrijfsgroep die bijvoorbeeld gebruikmaken van een merknaam. Een bedrijf kan belastingbetalingen verminderen door de rechten voor intellectueel eigendom van de groep toe te schrijven aan een dochteronderneming die in een land met een laag vennootschapstarief of andere fiscale voordelen voor intellectueel eigendom (zoals Hongarije tot 2015, zie Kader 2) gevestigd en belastingplichtig is. Vervolgens kan een bedrijf door het (kunstmatig) verhogen van de door operationele bedrijven te betalen *royalties* de winst en daardoor de vennootschapsbelasting over deze winst nog verder drukken. De locatie van het intellectueel eigendom is daarom een indicatie voor winstverschuiving.⁴⁴

Een onderzoek uitgevoerd in opdracht van de Europese Commissie geeft aan dat de locatie van intellectueel eigendom een van de “*three major, empirically proven channels for profit shifting*” is.⁴⁵ Recent heeft hoogleraar belastingrecht Jaap Zwemmer gesteld dat “een groot deel van de fiscale acrobatiek al [zou] verdwijnen als de aftrek van *royalties* in alle OECD-landen wordt afgeschaft” omdat deze bij belastingontwijking door bedrijven zoals Starbucks en Apple “een grote rol spelen”.⁴⁶

Kader 1 Royalty betalingen en transfer prijzen

Een *transfer price* is de hoogte van de vergoeding voor het gebruiken van bijvoorbeeld een merknaam. Wanneer bedrijven binnen dezelfde bedrijfsgroep (concern) namelijk betalingen aan elkaar doen moet hier een prijs voor afgesproken worden. Volgens zogenaamde *transfer pricing* regels moet een dergelijke prijs bepaald worden als ware het een zakelijke transactie tussen twee onafhankelijke bedrijven. Het daartoe binnen de OESO ontwikkelde *arm's length* principe moet hierbij hulp bieden. *Transfer pricing* regels bieden echter ruimte voor bedrijven om een *royalty* vergoeding te bepalen, bijvoorbeeld gemotiveerd door het fiscale voordeel dat dit met zich mee brengt. Door de waarde van een gebruikslicentie voor intellectueel eigendom te overschatten kan een bedrijfsgroep er voor zorgen dat *royalty* betalingen vanuit landen met een relatief hoge vennootschapsbelasting naar landen met een lage vennootschapsbelasting hoger uitvallen.

In dit onderzoek waren bij twee bedrijven aanwijzingen dat zij hun handelsmerken om fiscale redenen niet in Nederland houden. In het geval van G-Star waren jaarrekeningen van een Hongaarse entiteit aanwezig die meer inzicht geven in deze ontwijkingsstrategie. Bij het tweede bedrijf, Ahold Delhaize, kon alleen door middel van de registratie van het handelsmerk Etos door een Zwitserse dochteronderneming een aanname over deze strategie gemaakt worden. De twee casussen worden verderop in meer detail toegelicht.

5.2 G-Star

Het Nederlandse kledingbedrijf G-Star Raw, bekend van de productie en verkoop van spijkerbroeken, werd in 1989 opgericht in Amsterdam.⁴⁷ Door gebrek aan financiële transparantie is het moeilijk recente cijfers te vinden, maar in 2010 werd de omzet van het bedrijf op US\$ 1 miljard per jaar geschat.⁴⁸ G-Star heeft eigen winkels en *franchises* in 80 landen, waar onder Nederland, Engeland, Frankrijk, Italië, de Verenigde Staten en Australië.⁴⁹

G-Star is niet beursgenoteerd en heeft een stichting als moedermaatschappij die op Curaçao ingeschreven staat (Stichting Bluebox Beheer), maar vanuit Nederland is aangestuurd en daarom ook in Nederland belastingplichtig is.⁵⁰ De Stichting is eigenaar van een Nederlandse commanditaire vennootschap (G-Star Raw CV). Dat is een rechtsvorm zonder rechtspersoonlijkheid (zoals een eenmanszaak of een vennootschap onder firma)⁵¹ die weinig financiële informatie bij de Kamer van Koophandel hoeft te deponeren. Stichting Bluebox Beheer geniet als stichting ook een beperkte deponeringsplicht, en G-Star publiceert op haar eigen website geen jaarrekeningen, waardoor het bedrijf financieel gezien niet transparant is.

G-Star Raw CV is het hoofd van de operationele G-Star bedrijven in Nederland. De CV heeft een beherende vennoot, die bekend is bij de Kamer van Koophandel, en één of meerdere commanditaire of stille vennoten, wiens identiteit niet publiek bekend is.⁵² Stille vennoten zijn alleen als geldschieters betrokken en hebben geen zeggenschap over de daadwerkelijke leiding van het bedrijf. Afspraken over het delen in winst en verlies worden op contractuele basis tussen de vennoten gemaakt en zijn dus niet publiek. G-Star Raw CV had bij de oprichting in januari 2011 drie commanditaire vennoten die € 211 miljoen hebben ingebracht.⁵³ Wie deze vennoten zijn is onbekend. De beherende vennoot van de CV is het moederbedrijf, Stichting Bluebox Beheer, waarvan Jos Maria van Tilburg de enige bestuurder (en zelfstandig bevoegd is) volgens het KvK uittreksel.

De geconsolideerde jaarrekening van een Nederlandse dochteronderneming die bovenaan een groep van G-Star's Europese operationele bedrijven staat (Saville Holding), rapporteerde in 2015 € 66,5 miljoen aan netto omzet en € 12,5 miljoen aan netto winst.⁵⁴ Aangezien de geschatte jaarlijkse omzet van G-Star in totaal rond de US\$ 1 (€ 0,9) miljard ligt, omvat Saville Holding slechts een fractie van het totale bedrijf.⁵⁵ Op basis van informatie uit jaarverslagen die wél beschikbaar zijn en informatie uit de Orbis bedrijvendatabase, valt de volgende bedrijfsstructuur te tekenen (zie Figuur 3). Deze structuur is geen precieze weergave van de huidige situatie, aangezien het bedrijf haar structuur niet openbaar maakt, de gedeponeerde jaarrekeningen niet altijd recent zijn, en de Amerikaanse activiteiten niet opgenomen zijn in de structuur.

Twee dingen zijn opmerkelijk aan de structuur van G-Star. Ten eerste de rol van een Hongaarse dochteronderneming in het beheren van G-Star Raw's handelsmerken tussen 2005 en 2015. Ten tweede de keuze van G-Star om gebruik te maken van een commanditaire vennootschap beheerd door een stichting, en zo de eigen financiële transparantie te beperken. De volgende twee paragrafen leggen uit hoe G-Star's handelsmerkconstructie met de Hongaarse entiteit Facton Services Ltd. en de *ruling* dat deze dochteronderneming met de Nederlandse belastingdienst tot een verlies voor de Nederlandse schatkist leiden. Paragraaf 5.2.3 schetst hoe de keuze voor een Stichting en CV structuur tot financiële geheimhouding leidt.

Hier is het belangrijk een onderscheid te maken tussen verschillende maar aan elkaar gerelateerde vormen van belastingontwijking, met name grondslagutholling en winstverschuiving. Bij winstverschuiving vinden transacties tussen dochterondernemingen plaats om winst van landen met een regulier belastingtarief naar landen met een laag belastingtarief te verschuiven. Bedrijven kunnen ook hun belastinggrondslag uithollen, bijvoorbeeld door middel van afschrijvingen op bedrijfsmiddelen, zoals intellectueel eigendom of vastgoed. Terwijl afschrijvingen geen invloed hebben op de commerciële winst, verminderen zij wel de fiscale winst, die de grondslag voor de belastingverplichting vormt.

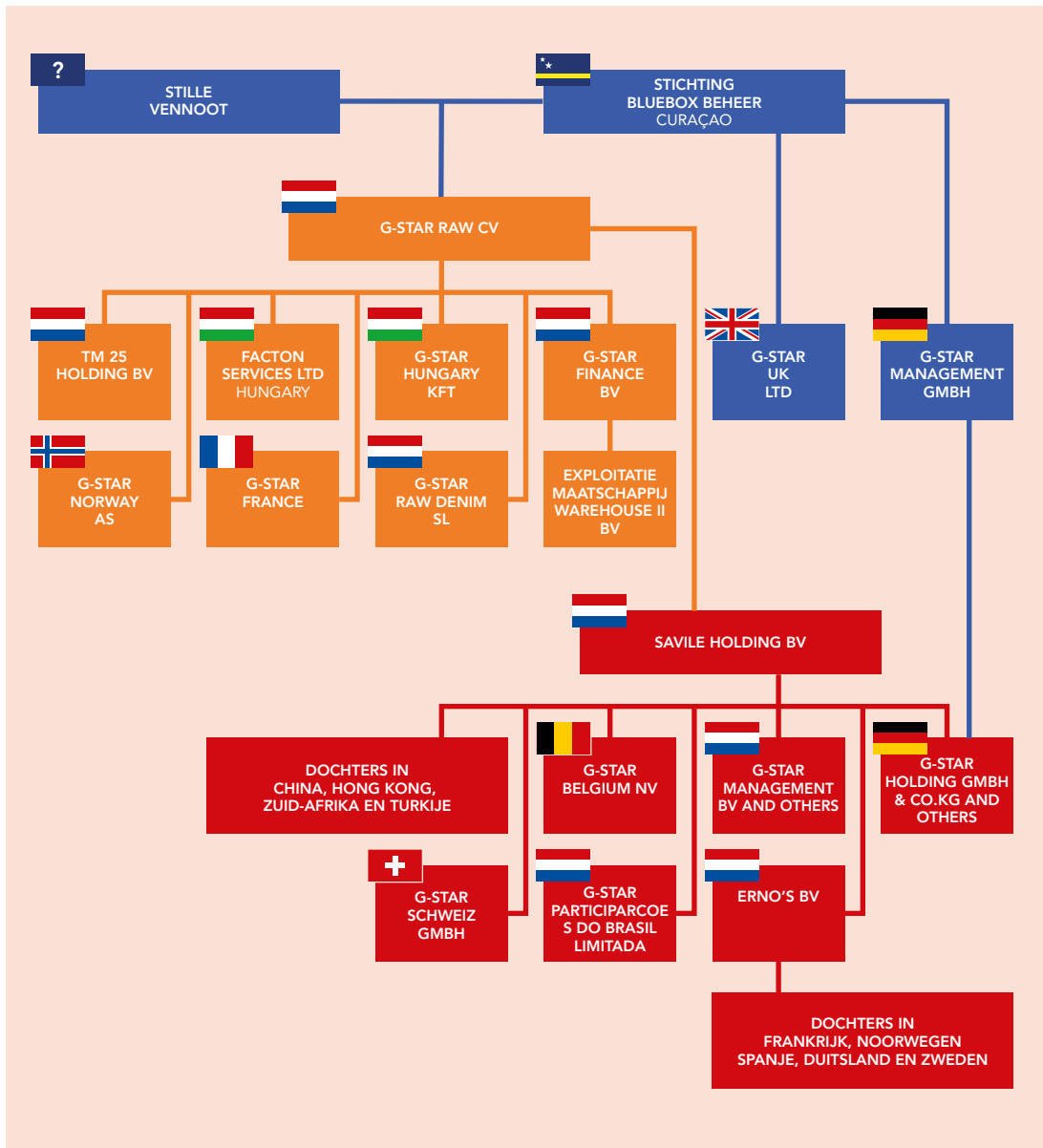
5.2.1 Verplaatsing van handelsmerken en *rulings*

Uit het jaarrekeningonderzoek blijkt dat G-Star in 2005 een Hongaarse entiteit genaamd Facton Services Ltd. (zie Figuur 4) opgericht heeft voor het beheer van G-Star's handelsmerken.⁵⁶ De aandelen van deze entiteit zijn in bezit zijn van de Nederlandse commanditaire vennootschap G-Star Raw CV en het bedrijf heeft geen werknemers. In 2005 voerde Hongarije ook een fiscale regeling voor intellectueel eigendom in waardoor belastingen op winst verkregen uit intellectueel eigendom tot 5 procent kon worden gereduceerd (zie Kader 2).⁵⁷

In 2009⁵⁸ heeft Facton Services dan haar feitelijke vestigingsplaats naar Nederland verhuisd, wat betekent dat het vanaf dat moment in Nederland belastingplichtig is. Jaarrekeningen van Facton Services Ltd. zijn bij de Nederlandse Kamer van Koophandel echter pas vanaf medio 2011 te vinden. Met het verplaatsen van haar feitelijke vestigingsplaats naar Nederland is het bedrijf in Nederland belastingplichtig geworden,⁵⁹ wat bevestigd wordt door een *ruling* van de Nederlandse Belastingdienst.⁶⁰

G-Star Raw heeft in reactie op dit rapport bevestigd dat het bedrijf "in de periode 2005-2009 gebruik gemaakt [heeft] van een laag belaste Hongaarse entiteit met betrekking tot intellectueel eigendom. Vanaf 2009 wordt daarvan geen gebruik meer gemaakt en maakt het intellectuele eigendom onderdeel uit van de normaal in Nederland belaste onderneming."

Figuur 3 Bedrijfsstructuur G-Star

Bron: Eigen grafiek op basis van jaarverslagen Savile Holding BV (2011-2015), Orbis, Bureau van Dijk

Kader 2 Hongarije IE regime gunstig – tot medio 2016

Hongarije stond lang bekend als belastingparadijs. Tussen 1994 en 2005 had Hongarije haar eigen *offshore regime*, welke veelal door Amerikaanse bedrijven gebruikt werd, voordat aan het belastingverdrag tussen deze twee landen een misbruikbepaling werd toegevoegd. Na 2005 paste de Hongaarse overheid het fiscaal beleid aan ten gunste van bedrijven met intellectueel eigendom, door een speciaal *royalty* regime en fiscale voordelen voor 'Research & Development' (R&D) op te zetten. Zij waren hiermee eerder dan Nederland, Luxembourg of Zwitserland.⁶¹ Vanaf 2012 bood het land een R&D belastingaftrek regime aan waarmee bedrijven het belastingtarief over inkomen uit handelsmerken en ander intellectueel eigendom effectief naar 5 procent konden verlagen. Ook stond Hongarije een negatieve heffingsgrondslag toe die kon worden verrekend met andere belastbare inkomsten. Daarnaast was het mogelijk intellectueel eigendom zonder het betalen van een zogenaamde exitheffing te verkopen aan bedrijven in het buitenland.⁶² Een exitheffing is een belasting die geheven wordt over het verschil tussen de boekwaarde en de marktwaarde van bezit wanneer het verkocht wordt. Hiermee wordt gecorrigeerd voor fiscale voordelen die het verkopende bedrijf eerder mogelijk heeft genoten door het afschrijven van de waarde van het bezit, met de vermindering van de belastbare winst ten gevolge.⁶³

In 2016 implementeert Hongarije echter aanbevelingen onder Actie 5 van het OESO/G20 'Base Erosion and Profit Shifting' (BEPS) project, die schadelijke belastingpraktijken en grondslaguitholling door middel van transfer mispricing met intellectueel eigendom trachten te bestrijden. In Hongarije betekent dit dat de definitie van R&D beperkt is en handelsmerken niet meer onder de speciale belastingaftrek vallen; ook wordt de belastinggrondslag met betrekking tot R&D strikter bepaald.⁶⁴ Met ingang van 2017 zullen ook transacties die als doelstelling het verkrijgen van belastingvoordelen hebben gesanctioneerd worden. Tegelijkertijd wordt echter het Hongaarse vennootschapsbelastingtarief wel naar 9 procent verlaagd.⁶⁵

De reden voor deze verhuizing is niet in de jaarverslagen gespecificeerd. Een mogelijke verklaring zou zijn dat het bedrijf in de jaren 2005 tot 2009 een belastingvoordeel in Hongarije heeft genoten dat na 2009 niet meer van toepassing was, zoals een afschrijving op het intellectueel eigendom. Bij het houden van intellectueel eigendom is het mogelijk jaarlijks de waarde van de *royalty*, het handelsmerk of het patent af te schrijven, waarbij de boekhoudkundige waardevermindering van het intellectueel eigendom van de winst voor belasting afgetrokken mag worden. Deze verlaging van de winst leidt vervolgens tot een verlaging van de vennootschapsbelasting die door het bedrijf betaald dient te worden. Als na een aantal jaren de volledige waarde van het intellectueel eigendom is afgeschreven, is het belastingvoordeel uitgeput. Ook is in Nederland een jaar na deze verhuizing van G-Star's intellectueel eigendom de innovatiebox ingevoerd, wat voor kwalificerende bedrijven de belasting op winst uit octrooien naar vijf procent reduceerde (zie Kader 3). Hier zou G-Star gebruik

van kunnen maken. De overheid publiceert echter niet welke bedrijven dit fiscale voordeel genieten zodat dit niet met zekerheid te zeggen is.

Wanneer het intellectueel eigendom vervolgens verkocht wordt aan een verbonden onderneming in het buitenland, is het mogelijk om het intellectueel eigendom bij dit zusterbedrijf opnieuw voor de volledige waarde op de balans te zetten, waarna deze waarde over enkele jaren opnieuw afgeschreven mag worden, met fiscaal voordeel ten gevolge. Dergelijk misbruik van gaten in fiscale wetgeving wordt veelal ondervangen door het voeren van een zogenaamde exitheffing (zie Kader 2). In 2009 verplaatste Facton Services de eigen onderneming en het intellectueel eigendom naar Nederland, terwijl de juridische entiteit in Hongarije blijft ingeschreven. In dat jaar hief Hongarije een dergelijke exitheffing niet.⁶⁶ Het is aannemelijk dat na de verhuizing van Facton Services naar Nederland in 2009 het intellectueel eigendom in Nederland tegen marktwaarde is gewaardeerd. Zodoende zou Facton Services dit intellectueel eigendom opnieuw over een aantal jaar af kunnen hebben geschreven. Hierdoor is het goed mogelijk dat de verplaatsing van het intellectueel eigendom naar Nederland fiscaal voordeel voor G-Star met zich mee heeft gebracht.

De Hongaarse dochteronderneming (sinds 2009 in Nederland belastingplichtig) heeft tot 2015 de handelsmerken "G-Star", G-Raw" en "G-Star Raw" beheerd. In 2016 zijn de handelsmerken verplaatst naar een Nederlandse entiteit die in april 2015 is opgericht, genaamd TM25 Holding BV. Facton Services beheert momenteel alleen nog het G-Star merk "Raw".⁶⁷

5.2.2 Nederlandse belastingafsprake met Hongaarse entiteit Facton Services Ltd.

Facton Services Ltd. ontving tussen 2011 en 2014 gemiddeld € 18,8 miljoen aan inkomsten uit royalties per jaar. Deze *royalties* werden betaald door G-Star Raw CV, die deze inkomsten waarschijnlijk ontving uit *royalties* betaald door operationele G-Star bedrijven en *franchises* over de hele wereld (zie licentievergoedingen in Tabel 5).

Op basis van publiek beschikbare jaarrekeningen kan geconcludeerd worden dat Facton Services in de jaren 2011 tot en met 2014 gemiddeld per jaar € 12,1 miljoen winst maakte, waarover het per jaar gemiddeld € 44.300 aan belasting betaalde. Dit komt neer op een effectief belastingtarief van 0,36 procent belasting per jaar. Het bedrijf betaalde zodoende praktisch geen belasting over de winst die het boekte. Volgens het bedrijf is het verschil met het statutair tarief (25 procent) te verklaren door een afspraak met de Nederlandse fiscus, ook wel bekend als een ruling. G-Star heeft ook aangegeven een convenant met de Nederlandse belastingdienst ("horizontaal toezicht") te hebben.⁶⁸

Tabel 5 Belastingbetalingen Facton Services Ltd. 2011-2014 (€ miljoen)

	2011	2012	2013	2014
Totaal inkomen	22,1	19,8	19,3	15,0
(waarvan licentievergoedingen)	21,1	19,7	19,2	15,0
Totale uitgave	7,9	7,5	6,7	5,6
Winst voor belasting	14,2	12,3	12,6	9,4
Vpb verplichting volgens belastingafpraak	0,06	0,04	0,04	0,04
Effectief belastingtarief	0,4%	0,3%	0,3%	0,4%
Winst na belasting (als dividend uitgekeerd aan G-Star Raw CV)	14,2	12,3	12,5	9,4
Verlies Nederlandse belastingopbrengst vergeleken met statutair tarief van 25%	3,5	3,0	3,1	2,3

Bron: Eigen berekeningen op basis van jaarrekeningen Facton Services Ltd.

De *ruling* is niet publiek, waardoor het niet mogelijk is om te achterhalen wat de reden is voor het drastisch verlagen van de belastingafdracht van Facton Services Ltd..⁶⁹ Het is mogelijk dat de lage effectieve belastingdruk te maken heeft met de waardering en afschrijving van het intellectuele eigendom (IE) van de Hongaarse entiteit, wat effect heeft op de fiscale grondslag. Op het moment dat de entiteit in 2009 in Nederland belastingplichtig werd, zijn de marktwaarde van het IE en de hoogte en de termijn van de afschrijving van de waarde van deze IE waarschijnlijk onder de *ruling* vastgesteld. Een voorbeeld van een dergelijke vaststelling zou zijn dat G-Star en de belastingdienst samen het IE op € 10 miljoen waardeerden, waarbij dit bijvoorbeeld jaarlijks met 20 procent (oftewel € 2 miljoen) afgeschreven zou mogen worden.

In Tabel 6 hieronder is berekend wat de fiscale grondslag van Facton Services had moeten zijn om de gerapporteerde belastingverplichting⁷⁰ te verenigen met de belasting die het op basis van de gerapporteerde commerciële winst en het Nederlands statutair tarief betaald had moeten worden. Met andere woorden: bij een gerapporteerde belastingverplichting van € 0,06 miljoen en een statutair tarief van 25 procent had de fiscale winst € 0,24 miljoen moeten zijn; dat is € 13,96 miljoen minder dan de gerapporteerde commerciële winst van € 14,2 miljoen. Ervan uitgaande dat deze vermindering te maken heeft met een afschrijving, had de waarde van de jaarlijkse afschrijving van het IE tussen 2011 en 2014 gemiddeld rond € 12 miljoen moeten liggen.

De aanname hierbij is dat het IE – na volledig afgeschreven te zijn in Hongarije – belastingvrij naar Nederland is verhuisd en fiscaal tegen marktwaarde is afgeschreven. De lage effectieve belastingdruk zou ook andere redenen kunnen hebben, of een combinatie van fiscale regels zou de lage druk kunnen verklaren. Met name zou de winst onder innovatiebox kunnen vallen, waarbij het reguliere belastingtarief op deze winst 5 procent zou zijn. Aangezien het effectieve tarief tussen 0,3 en 0,4 procent ligt, kan dit echter niet de enige oorzaak voor dit lage tarief zijn. G-Star heeft niet gereageerd op SOMO's vragen over de verklaring van het lage effectieve tarief en de boven-ge-noemde aannames over de inhoud van de *ruling*.

Tabel 6 Fictief voorbeeld effect IE afschrijving op het fiscale resultaat (€ miljoen)

	2011	2012	2013	2014
Totaal inkomen	22,1	19,8	19,3	15,0
Totale uitgave	7,9	7,5	6,7	5,6
Winst voor belasting	14,2	12,3	12,6	9,4
Vermindering van de fiscale grondslag door jaarlijkse afschrijving van de IE waarde	13,96	12,14	12,44	9,24
Fiscaal resultaat (belastbare winst)	0,24	0,16	0,16	0,16
Betaalde belasting	0,06	0,04	0,04	0,04
Vpb-tarief over fiscale winst	25%	25%	25%	25%

Bron: Eigen berekeningen op basis van jaarrekeningen Factor Services Ltd.

5.2.3 Implicaties van G-Stars CV structuur op financiële transparantie

Een CV bedrijfsvorm biedt bedrijven de mogelijkheid om financiële gegevens van het bedrijf geheim te houden. G-Star heeft als reactie op dit rapport toegelicht dat G-Star in 2011 is geherstructureerd tot een commanditaire vennootschap zodat het bedrijf gebruik kon maken van wettelijk beperkte publicatieplicht om zo haar concurrentiepositie voldoende te beschermen. Het bedrijf heeft aangegeven dat een "bewuste keuze [is] gemaakt om geen informatie te verstrekken aan derden wat betreft (omzet)cijfers, bedrijfsresultaten, de (on)juistheid daarvan, het fiscale beleid, de fiscale positie van de onderneming, etc. tenzij wettelijk noodzakelijk. Dit alles ter bescherming van onze concurrentiepositie en privacy van onze aandeelhouders/vennoten." G-Star geeft verder aan dat G-Star volledig transparant is "richting haar stakeholders, waaronder (fiscale) overheden, banken en zakenrelaties."

Het gebruik van een CV in agressieve belastingplanningsstructuren is de afgelopen jaren veel in het nieuws geweest en bekritiseerd.⁷¹ Na een onderzoek naar het gebruik van Nederlandse CV-structuren concludeerde De Nederlandsche Bank (DNB) in 2014 dat de trust sector "onaanvaardbare risico's met commanditaire vennootschappen" neemt met betrekking tot witwaspraktijken en belastingfraude.⁷² In reactie op dit rapport geeft G-Star aan dat het gebruik van de CV niet fiscaal ingegeven is maar "gericht op privacybescherming en bescherming van de concurrentiepositie." Het bedrijf geeft aan dat G-Star Raw CV geen deel uitmaakt van een agressieve belastingplanningsstructuur: "G-Star Raw CV is een in Nederland gevestigde zogeheten open CV die gewoon in Nederland belastingplichtig is voor de vennootschapsbelasting."

Een belangrijke implicatie van G-Stars gebruik van een CV en stichting is dus de financiële geheimhouding die dit met zich mee brengt. Door beperkte wettelijke eisen aan de CV en stichting op het gebied van financiële transparantie in Nederland, zijn de identiteit van stille vennoten en het inkomen dat zij uit een CV verkrijgen niet publiek. In Curaçao wordt degelijke informatie ook niet publiek gemaakt, waardoor ook de jaarrekening van de Curaçaose moeder niet beschikbaar zijn. G-Star heeft aangegeven dat de keuze voor de Curaçaose Stichting als bedrijfsvorm voor Stichting Bluebox Beheer door de beperkte publicatieplicht in Curaçao is ingegeven.⁷³

5.2.4 Conclusie

Tussen 2005 en 2009 heeft G-Star voor haar inkomsten uit haar handelsmerken gebruik gemaakt van een laag-belaste Hongaarse entiteit, wat in feite op winstverschuiving neerkomt, aangezien deze geen werknemers heeft en de handelsmerken ontwikkelt. Door gebrek aan gepubliceerde financiële gegevens is het niet mogelijk het bedrag dat Nederland hierdoor aan belasting is misgelopen te kwantificeren. Sinds 2009 maakt G-Star gebruik van een *ruling* die is afgesproken met de Nederlandse Belastingdienst, waardoor een zeer winstgevende dochteronderneming van G-Star jaarlijks minder dan een half procent belasting betaalt. Met behulp van *royalty* betalingen aan deze dochteronderneming, Facton Services Ltd. genaamd, weet G-Star jaarlijks rond € 12 miljoen aan winst naar het bedrijf te verplaatsen, waar de *ruling* er waarschijnlijk voor zorgt dat bijna dit gehele bedrag niet belast wordt. Hierdoor loopt Nederland jaarlijks rond € 3 miljoen aan belastinginkomsten mis. G-Star maakt verder gebruik van de CV bedrijfsvorm die, samen met de eerder genoemde *ruling*, ervoor zorgt dat het bedrijf weinig fiscale en financiële informatie met het publiek hoeft te delen.

5.1 Ahold Delhaize

Internationaal detailhandelsconcern Ahold is in juli 2016 met de Belgische supermarktketen Delhaize Groep gefuseerd tot Ahold Delhaize.⁷⁴ In 2015 had Ahold een omzet van € 38,2 miljard⁷⁵ en de Delhaize Groep een omzet van € 24,4 miljard.⁷⁶ Ahold heeft Albert Heijn supermarktketens in Nederland en de Verenigde Staten, en bezit in Nederland ook Bol.com (webwinkel), Etos (drogisterijketen) en Gall & Gall (slijterij keten). De Delhaize groep heeft supermarkten in Europa, de Verenigde Staten en Azië.⁷⁷ Dit hoofdstuk behandelt de handelsmerken van het bedrijf Ahold voor de fusie met Delhaize in 2016.

5.1.1 Handelsmerken in Zwitserland

Ahold, sinds de fusie met Delhaize in juli 2016 Ahold Delhaize genoemd, heeft veel van haar Amerikaanse merken en patenten ondergebracht in Ahold Licensing Sarl in Zwitserland (opgericht in 1989).⁷⁸ In Figuur 3 is de eigendomsrelatie tussen Ahold Licensing Sarl en het moederbedrijf te zien. Het Zwitserse bedrijf is gevestigd in Genève en heeft ongeveer 35 werknemers.⁷⁹ Zwitserland bestaat uit verschillende kantons die ieder (deels) een eigen belastingregime hanteren. Het kanton van Genève biedt verschillende belastingvoordelen aan buitenlandse ondernemingen. Zo kunnen deze entiteiten de status van 'holding company' of 'mixed company' verkrijgen als ze aan bepaalde voorwaarden voldoen. Het effectieve belastingtarief dat voor de winsten van deze bedrijven kan variëren tussen de 7 en 11 procent.⁸⁰ De effectieve belastingdruk kan nog verder worden verlaagd indien een *ruling* tussen het bedrijf en de lokale Belastingdienst zorgt voor verkleining van de grondslag.⁸¹ Het is aannemelijk dat Ahold Licensing Sarl aanspraak kan maken op de status van 'mixed company'.⁸² Ahold Licensing Sarl is in handen van Ahold International Sarl dat ook in Zwitserland is gevestigd, namelijk in het kanton Zug waar een vennootschapsbelastingtarief van 14,6 procent geldt.⁸³

Figuur 4 Ahold's dochter in Zwitserland

Bron: Eigen grafiek op basis van gegevens uit Orbis, Bureau van Dijk

Volgens de database van de World Intellectual Property Organization (WIPO) houdt het Zwitserse Ahold Licensing Sarl⁸⁴ ongeveer 350 actieve handelsmerken ('trademarks')⁸⁵ en 5 patenten⁸⁶. Bekende Amerikaanse merken die door de Zwitserse entiteit gehouden worden zijn Giant, Martin's, Stop & Shop, Peapod en Nature's Promise.

De Zwitserse entiteit houdt ook merknamen die in Europa gebruikt worden, zoals Etos, het logo Ahold Delhaize, Ahold Europe en Mozaii (Ahold's merknaam voor non-food artikelen). Volgens de WIPO database loopt er sinds 2010 ook een aanvraag voor het houden van de merknaam Ahold Nederland. De merknaam Albert Heijn wordt door Albert Heijn BV te Zaandam gehouden.⁸⁷

Tabel 7 Handelsmerken van Ahold Licensing Sarl, Zwitserland, in gebruik in Europa

Merknaam
ETOS
Ahold Finance Company NV
Ahold Delhaize
Ahold Europe
Ahold Nederland (lopende aanvraag sinds 2010)
Mozaii

Bron: WIPO Romarin & Trademark database

Terwijl Etos bijna een eeuw geleden in Nederland is opgericht,⁸⁸ is het in Europa te voeren handelsmerk Etos in handen van Ahold Licensing Sarl in Genève, Zwitserland.⁸⁹ Volgens de WIPO database werd in 2011 een oudere versie van het Etos logo van Zwitserland verplaatst naar Etos BV in Zaandam, en loopt er een aanvraag voor Etos BV om ook het nieuwe logo te houden voor het gebruik in Europa. Op het moment van schrijven wordt het nieuwe logo echter nog steeds gehouden door het Zwitserse bedrijf Ahold Licensing Sarl.

Enige *royalties* die Nederlandse dochterondernemingen van Ahold voor het gebruik van de merknaam Etos moeten betalen, betalen zij vooralsnog dus aan het Zwitserse zusterbedrijf. Het gebrek aan financiële transparantie in jaarrekeningen betekent echter dat deze transacties op basis van publiek beschikbare data niet in te zien zijn.

De rechten voor het gebruik van Etos en overige in Tabel 7 genoemde handelsmerken van Ahold Delhaize in de Verenigde Staten zijn ook in handen van Ahold Licensing Sarl in Zwitserland.⁹⁰ Het is aannemelijk dat Amerikaanse dochterondernemingen van Ahold Delhaize *royalties* afdragen aan het Zwitserse bedrijf wanneer zij de handelsmerken gebruiken. Wanneer het handelsmerk Etos, evenals andere in Nederland ontwikkelde handelsmerken, in Nederland gehouden zouden worden, zouden de met deze handelsmerken gemoeide royaltybetalingen zorgen voor een verhoging in Nederland van het inkomen en van de belastinggrondslag van Ahold Delhaize. Zodoende zou Ahold Delhaize in die situatie Nederland belasting betalen over de inkomsten verkregen uit in Nederland ontwikkeld intellectueel eigendom.

Door het houden van de handelsmerken in Zwitserland, is het mogelijk dat Ahold winst verschuift vanuit Amerika, waar een statutair tarief voor vennootschapsbelasting van 35 procent geldt, en Nederland, waar een statutair tarief van 25 procent geldt, naar de effectief lager belaste kantons Genève en Zug in Zwitserland.

Een belangrijke vraag wat betreft het houden van Ahold's intellectueel eigendom is waarom het bedrijf ervoor kiest om haar handelsmerken in Zwitserland te houden, en specifiek het merk Etos, aangezien dit niet uit Zwitserland komt. Nederland was in 2014 wereldwijd de nummer 9 wat betreft het jaarlijks aantal nieuw geregistreerde patenten, en de nummer 18 wat betreft handelsmerken, wat laat zien dat Nederland genoeg mogelijkheid biedt om intellectueel eigendom te registreren.⁹¹ Zodoende lijkt het, fiscale overwegingen daar gelaten, logischer om het door het Nederlandse bedrijf Ahold in Nederland ontwikkelde intellectueel eigendom, waaronder het handelsmerk ETOS, ook in Nederland te beheren.

5.1.2 Conclusie

Er kan worden aangenomen dat de handelsmerken en patenten en de gebruikslicenties die daarvoor verstrekt worden betalingen aan Ahold Licensing Sarl in Zwitserland met zich mee brengen. Vanwege een gebrek aan publieke informatie is het binnen dit onderzoek echter niet mogelijk geweest om vast te stellen of Ahold dochterondernemingen in Nederland of elders ter wereld royaltybetalingen doen aan de Zwitserse entiteit, noch wat de hoogte van eventuele royaltybetalingen is. Dit komt onder andere omdat veel Nederlandse dochterondernemingen van Ahold – waarschijnlijk vanwege 403 verklaringen – geen eigen jaarrekeningen hoeven te publiceren, en omdat jaarrekeningen van Zwitserse bedrijven niet publiekelijk beschikbaar zijn.

Wanneer Ahold dochterondernemingen in de VS en Nederland voor het gebruik van het ETOS merk *royalties* afdragen aan een Zwitserse dochter, verlagen zij daarmee de winst die belast wordt in de VS en Nederland tegen tarieven van respectievelijk 35 en 25 procent. De winst wordt in Zwitserland waarschijnlijk met een laag tarief belast. Bovendien zorgt de EU Moeder-dochterrichtlijn⁹² er voor

dat dat de winsten vanuit Zwitserland onbelast naar het Nederlandse moederbedrijf kunnen worden uitbetaald als dividend, terwijl de Nederlandse deelnemingsvrijstelling ervoor zorgt dat deze winsten ook in Nederland niet belast worden.

Ervan uitgaande dat het houden van intellectueel eigendom (in de vorm van patenten en handelsmerken) door een bedrijf leidt tot het ontvangen van *royalties*, en dat het merk ETOS en eventuele andere Ahold merknamen en patenten die in Zwitserland beheerd worden daar niet zijn ontwikkeld, is het aannemelijk dat belastingontwijking één van de hoofddoelen van Ahold is voor het onderbrengen van intellectuele eigendomsrechten in Zwitserland. Zo weet het bedrijf de belastingdruk te verlagen, onder andere ten koste van de belastinginkomsten van de Nederlandse overheid.

Noten

- 44 Zie ook SOMO, 2016, *ibid.*, paragraaf 5.4.
- 45 Ramboll Management Consulting and Corit Advisory, "Study on Structures of Aggressive Tax Planning and Indicators", European Commission, Working paper N. 61-2015, http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_papers/taxation_paper_61.pdf
- 46 Charles Langereis, "Fiscale ergernissen: interview met prof. dr. Jaap Zwemmer", 24 november 2016, FED 2016/126.
- 47 Het bedrijf is opgericht door twee personen. Een van de twee, Johannes van Tilburg, is nog steeds directeur en eigenaar.
- 48 PR-Newswire, "G-Star Poised for Strategic Store Expansion by 2015", 24 februari 2010, <http://www.prnewswire.com/news-releases/g-star-poised-for-strategic-store-expansion-by-2015-85193442.html>
- 49 G-Star website: https://www.g-star.com/en_us/openagstarrawstore; Eric van den Outenaar, "Pharrell Williams wordt mede-eigenaar van het Nederlandse G-Star Raw", 9 februari 2016, <http://www.volkskrant.nl/mode-en-mooi/pharrell-williams-wordt-mede-eigenaar-van-het-nederlandse-g-star-raw~a4241539/>
- 50 Jaarrekeningen Saville Holding BV.
- 51 Stichtingen en commanditaire vennootschappen zijn rechtsvormen zonder rechtspersoonlijkheid, wat onder andere inhoudt dat eigenaren met hun privé-vermogen aansprakelijk voor de schulden van het bedrijf. Bij een rechtsvorm met rechtspersoonlijkheid is dit meestal niet het geval, zie Kamer van Koophandel, Ondernemersplein, <http://www.ondernemersplein.nl/artikel/overzicht-rechtsvormen/>
- 52 Zie Ondernemersplein website, <http://www.ondernemersplein.nl/artikel/de-commanditaire-vennootschap-cv>
- 53 Uittreksel G-Star Raw CV van 14 december 2016.
- 54 Saville Holding BV, Amsterdam, "Annual report as at 30 April 2014", 10 oktober 2014, p.5, 11.
- 55 G-Star website, https://www.g-star.com/en_us/openagstarrawstore
- 56 De entiteit is op 19 april 2005 opgericht en op 19 juli 2005 geregistreerd onder de naam G-Star Raw Denim Szolgaltato Ltd, met adres in Budapest (Apaczi Csere Janos utea 11). In 2009 is de naam veranderd naar Facton Ltd.
- 57 Peter Rybaltovszki, "Hungary reloaded", in [offshoreinvestment.com](http://www.offshoreinvestment.com/media/uploads/2231.pdf), februari 2011, <http://www.offshoreinvestment.com/media/uploads/2231.pdf>
- 58 Tot 2009 maakte deze entiteit deel uit van een fiscale eenheid, waardoor het bedrijf haar jaarrekeningen kon consolideren met de het hoofd van deze fiscale eenheid, die in de jaarrekeningen niet gespecificeerd staat.
- 59 Om te voorkomen dat het bedrijf zowel in Nederland als in Hongarije belasting betaald, is de 'tie-breaker' regel uit het belastingverdrag tussen Nederland en Hongarije van toepassing. Volgens deze regel zijn bedrijven met een dubbele vestigingsplaats ('dual residency') belastingplichtig in het land waar het management zit. Zie artikel 4(3), Overeenkomst tussen de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden en de Regering van de Hongaarse Volksrepubliek tot het vermijden van dubbele belasting en het voorkomen van het ontafen van belasting met betrekking tot belastingen naar het inkomen en naar het vermogen, 5 juni 1986, <http://wetten.overheid.nl/BWBO0002405/1987-09-25>
- 60 Facton Services Ltd., Jaarrekening 2014, p.7.
- 61 Peter Rybaltovszki, *ibid.*

- 62 De Hoon & Partners website, "Doing business in Hungary", undated, <http://www.nomoretax.eu/doing-business/mini-mise-taxes-hungary-2/>; White & Case LLP, "Intellectual property tax planning. Hungary", 5 september 2013, <http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=cba504a9-c64a-4751-85e2-2e985dd527c0>
- 63 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3Al31060>
- 64 Baker McKenzie, "Hungary adopts new rules on the taxation of IP rights", 31 augustus 2016, <http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=d39a3c92-2758-4c3c-b113-964d08c849bc>; CMS Cameron McKenna, "Hungary makes significant cut backs to beneficial IP tax regime", 24 juni 2016, <http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=9895fbf0-678f-4fef-8468-0fe632ec6dd2>; <http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=cba504a9-c64a-4751-85e2-2e985dd527c0>
- 65 ECOVIS Hungary, Blog, "Amendments in Corporate Income Tax Act and Advertisement Tax Act from 2017", 14 december 2016, <http://ecovis.hu/en/amendments-corporate-income-tax-act-and-advertisement-tax-act-2017>
- 66 Ibid., White & Case LLP, 2013.
- 67 De Justia Trademarks website specificeert Facton Services Ltd. (<https://trademarks.justia.com/owners/facton-ltd-701469>) als eigenaar van deze handelsmerken, echter informeert de internationale handelsmerken database Romarin dat Facton Services Ltd. de voormalige eigenaar is en de Nederlandse dochter van G-Star Raw CV, TM25 Holding BV, de huidige eigenaar is (<http://www.wipo.int/romarin>). TM25 Holding BV is in april 2015 opgericht.
- 68 In deze convenanten maakt de Belastingdienst afspraken met organisaties en individuele ondernemingen over onder fiscale regelingen en hoe toezicht gehouden wordt, zie <https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/intermediairs/toezicht/convenanten>
- 69 Het is mogelijk dat de *ruling* een prijs voor de handelsmerken vaststelt die Facton Services Ltd. beheert. Als deze hoog gewaardeerd worden, mag deze waarde jaarlijks afgeschreven worden en afgetrokken van de winst.
- 70 Zoals in de winst en verlies rekening door het bedrijf gerapporteerd, die wederom gebaseerd is op de fiscale winst, die niet publiekelijk gerapporteerd maar alleen bij de belastingdienst en het bedrijf bekend is.
- 71 Jan Vleggeert, Leiden Law Blog, "What about CV-BV structures and state aid?", 20 april 2015, Tax Law and Economics, <http://leidenlawblog.nl/articles/what-about-cv-bv-structures-and-state-aid#comments>; Duijn's Tax Solutions, "De Nederlandse CV-BV structuur na Starbucks: verboden staatsteun of niet?", 28 april 2016, <https://www.duijntax.com/news/37167/De-Nederlandse-CV-BV-structuur-na-Starbucks-verboden-staatsteun-of-niet>; Trouw & FD, "Hoe krijg je \$32 mln het land uit zonder dat de fiscus het ziet?", 14 april 2016, <https://panamapapers.nl/#hoe-krijg-je-32-mln-het-land-uit-zonder-dat-de-fiscus-het-ziet>; Francis Weyzig, "End the abuse of Dutch limited partnerships!", 14 april 2016, <http://wp.me/p3zQfH-4z>
- 72 DNB, "Trustsector neemt onaanvaardbare risico's met commanditaire vennootschappen", 1 mei 2014, <http://www.dnb.nl/publicatie/publicaties-dnb/nieuwsbrieven/nieuwsbrief-trustkantoren/nieuwsbrief-trustkantoren-april-2014/dnb307082.jsp>
- 73 Stichting Bluebox Beheer is "louter vanwege (mogelijke toekomstige) optimalisatie tot beperking van publicatieplicht van de jaarrekening niet naar Nederlands recht, doch naar het recht van Curaçao [...] opgericht."
- 74 Ahold Delhaize, 'Ahold Delhaize successfully completes merger, forming one of the world's largest food retail groups', persbericht 25 juli 2016, beschikbaar via <https://www.aholddelhaize.com/en/media/media-releases/ahold-delhaize-successfully-completes-merger-forming-one-of-the-world-s-largest-food-retail-groups/>
- 75 Ahold, Annual Report 2015, p. 2, beschikbaar via https://www.aholddelhaize.com/media/1370/ahold_ar15_fullreport_interactive.pdf, p. 2.
- 76 Delhaize, Annual report 2015, 'At a Glance', beschikbaar via <https://annualreport.delhaizegroup.com/>
- 77 Delhaize, Annual report 2015, 'Segment Overview', beschikbaar via <https://annualreport.delhaizegroup.com/performance/segment-overview/#sthash.bbZK8Egm.dpuf>
- 78 Zie de World Intellectual Property Organization (WIPO) website, de ROMARIN International Trademark Search Database: <http://www.wipo.int/madrid/en/romarin/> en de Global Brand Database: <http://www.wipo.int/branddb/en/>
- 79 Bureau van Dijk, Orbis Database, Ahold Licensing Sarl, informatie verkregen op 8 mei 2017.
- 80 Deloitte, 'Taxation and Investment in Switzerland 2015', p. 3, beschikbaar via <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-switzerlandguide-2015.pdf>
- 81 Ibid., p. 4.
- 82 "The mixed company tax regime is available to companies with predominantly foreign business activities. A mixed company is allowed to carry out subordinate business activities in Switzerland and to have its own personnel and office in Switzerland. The main requirement for mixed company status, which is granted through a ruling, is that at least 80% of the company's total gross income must derive from foreign sources and at least 80% of its expenses must relate to non-Swiss counterparties." Bron: Deloitte, 'Taxation and Investment in Switzerland 2015', p. 3.

- 83 KPMG, "Clarity on Swiss Taxes 2016", <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2016/05/ch-clarity-on-swiss-taxes-2016-en.pdf>
- 84 Uittreksel Ahold Licensing Sarl, Registre du Commerce du Canton de Genève, beschikbaar via <http://ge.ch/hrcintapp/externalCompanyReport.action?companyOfrcld13=CH-350-3005700-8&ofrcLanguage=4>
- 85 WIPO, Global Brand Database, beschikbaar via <http://www.wipo.int/branddb/en/>
- 86 WIPO, Patentscope Database, beschikbaar via <https://patentscope.wipo.int/search/en/search.jsf>
- 87 WIPO, Global Brand Database, beschikbaar via <http://www.wipo.int/branddb/en/>
- 88 Etos website, "Over Etos", , beschikbaar via <http://www.etos.nl/over-etos/over-etos>
- 89 WIPO, ROMARIN Database, beschikbaar via <http://www.wipo.int/romarin/mark-detail.xhtml>
- 90 WIPO, Global Brand Database, <http://www.wipo.int/branddb/en/>, <http://www.etos.com/>
- 91 WIPO database, http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_941_2015.pdf, p. 7
- 92 European Commission website, http://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-tax/parent-companies-their-subsid-iares-eu-union_en#relax

6 Verliezen door de deelnemingsvrijstelling

De deelnemingsvrijstelling, geregeld in artikel 13 Wet op de vennootschapsbelasting 1969, voorkomt dat winst die al eerder is belast bij een (buitenlandse) dochtermaatschappij, nogmaals wordt belast bij de Nederlandse moedermaatschappij.⁹³ De regeling is bedoeld om dubbele belastingheffing te voorkomen, dat wil zeggen om ervoor te zorgen dat binnen een concern de winst slechts éénmaal met vennootschapsbelasting wordt belast. Ze kan echter ook leiden tot het tegenovergestelde: op twee plekken niet of nauwelijks belasting betalen. Wanneer de winst van een Nederlands bedrijf (deels) wordt gerapporteerd in een land waar een laag winstbelastingtarief geldt, wordt zowel in Nederland als in het buitenland bijna geen belasting betaald over de winst.

De deelnemingsvrijstelling wordt over het algemeen gezien als één van de belangrijkste fiscale elementen van het Nederlandse vestigingsklimaat (met name in combinatie met de vele belastingverdragen die Nederland met andere landen heeft gesloten). Staatssecretaris van Financiën Eric Wiebes heeft meerdere malen gezegd niet te willen tornen aan deze vrijstelling.⁹⁴ In dit hoofdstuk wordt aan de hand van de casus van Aegon geïllustreerd wat de financiële impact is van dit 'fiscale kroonjuweel', voor zowel bedrijven als voor de Nederlandse schatkist.

6.1 Belastingstelsels: Wereldwijd versus territoriaal

Landen kunnen de winsten van bedrijven belasten op basis van een wereldwijd of territoriaal belastingstelsel. In het eerste geval, dat bijvoorbeeld wordt toegepast in de Verenigde Staten, wordt de wereldwijde winst van een bedrijf belast door het land waar het gevestigd is. De Amerikaanse belastingdienst belast de wereldwijde winsten van bijvoorbeeld Google, onafhankelijk van waar deze tot stand zijn gekomen. In het geval dat een land wereldwijde winsten belast, voert het land doorgaans regelingen in die dubbele belastingheffing moeten voorkomen.

In het geval van een territoriaal belastingstelsel, heft een land alleen belasting over de winst van een bedrijf die in het betreffende land is gegenereerd. Nederland hanteert zo'n belastingstelsel. De deelnemingsvrijstelling voorziet hierin. Zonder de deelnemingsvrijstelling zou het namelijk mogelijk zijn dat er bij een buitenlands dochterbedrijf van een Nederlandse moederonderneming in het buitenland én in Nederland belasting wordt geheven over dezelfde winst.⁹⁵

De meeste landen die lid zijn van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) hebben een territoriaal belastingstelsel. Een systeem waarin het wereldwijde inkomen wordt belast, komt steeds minder vaak voor. Een meerderheid van landen met een territoriaal belastingstelsel kan leiden tot meer concurrentie – bijvoorbeeld door het verlagen van belastingtarieven – omdat het voor bedrijven aantrekkelijk wordt de laagst-belaste jurisdicties op te zoeken.

6.2 De effectieve belastingdruk van Aegon

Aegon is een financiële dienstverlener en levert verzekeringen, pensioenen, hypotheek en andere vermogensbeheerproducten of bankzaken. Het bedrijf richt zich op zowel zakelijke als particuliere klanten. Internetbank Knab is onderdeel van Aegon. Het hoofdkantoor staat in Den Haag en het bedrijf is genoteerd op de Euronext beurs in Amsterdam en de NYSE in New York. Aegon maakt deel uit van de AEX-index. Grootste aandeelhouder van Aegon (met 14,5 procent van de aandelen) is Vereniging Aegon.⁹⁶ Andere aandeelhouders zijn investeringsbanken of beleggers als Dogde & Cox, Franklin Resources en Blackrock.

In haar financiële verslagen rapporteert Aegon bedrijfsresultaten gesplitst naar vijf verschillende segmenten: Amerika, Nederland, het Verenigd Koninkrijk, Nieuwe Markten (een verzameling van landen in Europa en Azië), en holding en andere activiteiten. Kijkend naar de brutowinst (het resultaat voor belastingen) in de afgelopen tien jaar (2006-2015), lijken Amerika en Nederland de belangrijkste regio's voor Aegon. De regio 'Amerika' is inclusief maar niet beperkt tot de Verenigde Staten. De operaties in de Verenigde Staten lijken echter substantieel groter dan die in andere landen in Noord- en Zuid-Amerika.⁹⁷

In de periode 2006-2015 was het bedrijfsresultaat (voor belastingen) van Aegon overwegend positief, behalve in de crisisjaren 2008 en 2009. Net als andere financiële instellingen, maakte het bedrijf in die jaren verlies. De belastingverplichting die Aegon in diezelfde tienjarige periode had, is lager dan verwacht: het gemiddelde effectieve belastingtarief is 12 procent. Dat is een stuk lager dan de statutaire tarieven in Nederland, Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten – de drie landen waar Aegon de meeste activiteiten ontplooit.

De tabel hieronder laat zien wat het effectieve belastingtarief in elk land was in de jaren 2006-2015. Het laat daarnaast ook zien wat Aegon's totale effectieve belastingtarief was. Dit tarief wordt berekend door de belastingverplichting af te zetten tegen het resultaat voor belasting.⁹⁸ In de tabel worden de effectieve belastingtarieven vergeleken met de in dat jaar geldende statutaire belastingtarieven.

De tabel laat zien dat in elk van deze drie landen de effectieve belastingdruk in vrijwel elk jaar lager lag dan de statutaire tarieven. Duidelijke uitschieters zijn te zien in de jaren 2008 en 2009 door de financiële crisis. In die jaren werden er enorme verliezen gemaakt terwijl er wel belasting werd betaald, of werden er verliezen gemaakt en had het bedrijf recht op belastingteruggave. Dat uit zich in negatieve percentages (2008) of een enorme belastingdruk (2009). Omdat er in één jaar sprake kan zijn van zulke uitschieters, is het van belang naar een langere periode te kijken. De tabel laat zien dat de effectieve belastingdruk in een periode van tien jaar in Nederland, het VK en de VS respectievelijk 13,7 en 15 procent was.

Tabel 8 Effectief belastingtarief (EBT) van Aegon en geldende statutaire tarieven (SBT)

Jaar	Nederland		Verenigd Koninkrijk		Verenigde Staten		Totaal
	EBT (%)	SBT (%)	EBT	SBT	EBT	SBT	EBT
2015	23	25	8	20	11	35	18
2014	25	25	20	21	12	35	18
2013	25	25	-122	23	19	35	13
2012	6	25	12	24	19	35	17
2011	23	25	25	26	4	35	5
2010	23	25,5	6	28,0	-3	35	8
2009	9	25,5	87	28,0	387	35	144
2008	1	25,5	-29	28,0	4	35	-2
2007	-19	25,5	0	30	31	35	17
2006	0	29,6	30	30	27	35	18
Gemiddeld*	13		7		15		12

Bron: Eigen berekeningen op basis van jaarverslagen Aegon⁹⁹

* Periode 2006-2015

6.2.1 Verklaringen voor lage effectieve belastingdruk

Een lage effectieve belastingdruk kan verschillende redenen hebben, zoals belastingontwijking – maar ook het gebruikmaken van belastingvrijstellingen en andere belastingvoordelen die door overheden zijn gecreëerd. Het is van belang daarbij op te merken dat niet alle vormen van belastingontwijking terug te zien zijn in de effectieve belastingdruk.¹⁰⁰

De aanwezigheid van Aegon in verschillende belastingparadijzen – Delaware, Bermuda, België, Hong Kong, Ierland, Jersey, Luxemburg en Singapore – zou mogelijk de effectieve belastingdruk kunnen verlagen. Aegon heeft in een reactie op de onderzoeksbevindingen in dit rapport opgemerkt dat het in al deze landen geen ‘material profit’ genereert waarover geen belasting wordt geheven in de betreffende landen.¹⁰¹ Daarnaast geeft Aegon in haar reactie aan dat het segment ‘Nieuwe Markten’ (zie hierboven) “eigenlijk alle landen behelst buiten Nederland, de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk”.¹⁰² Het effectief belastingtarief voor dat segment is over de gehele periode 2006-2015 48 procent.

Andere mogelijke verklaringen zijn belastingvoordelen die Aegon geniet in de verschillende landen waar het concern actief is. Aegon wijst er in haar reactie bijvoorbeeld op dat ze in de VS gebruikmaken van belastingprijkkels voor “Low-Income Housing Credits and Solar investments”. Op die manier wordt er in de VS geprobeerd investeringen in betaalbare woningen en zonne-energie te stimuleren. Daarnaast wordt volgens Aegon de lage effectieve belastingdruk in de VS verklaard door de “Dividends-Received Deduction”. Dit is een maatregel die (onder een aantal omstandigheden) van toepassing is bij het ontvangen van dividenden om (drie)dubbele belasting te voorkomen. Het is niet duidelijk of Aegon in de betreffende periode ook gebruik maakte van zulke voordelen in het VK. De verklaring van de lage effectieve belastingdruk is volgens Aegon het verschil tussen twee rappor-

tage-standaarden.¹⁰³ Ook na invoering van een nieuwe basis voor rapportage (2013) is er echter sprake van een effectieve belastingdruk die lager ligt dan het statutaire tarief in het VK.

6.3 Aegon en de deelnemingsvrijstelling

Het is zeer aannemelijk dat Aegon – net als vrijwel elk concern – gebruik maakt van de deelnemingsvrijstelling. Immers: het bedrijf zal winst die bijvoorbeeld in de VS is gegenereerd niet graag nog een keer laten belasten in Nederland. De deelnemingsvrijstelling stelt – op een uitzondering na¹⁰⁴ – geen eisen aan de belastingheffing elders. Dat wil zeggen: de Nederlandse belastingdienst eist niet dat de buitenlandse winst die wordt vrijgesteld van Nederlandse winstbelasting tegen een bepaald tarief elders is belast. Zoals de cijfers van Aegon laat zien, kan een bedrijf in andere landen een lage effectieve belastingdruk behalen – lager dan de daar geldende statutaire tarieven én lager dan het geldende tarief in Nederland. Het is daarom gunstig voor een bedrijf om winsten te verschuiven naar landen waar een lage effectieve belastingdruk kan worden behaald. Zie bijvoorbeeld het hoofdstuk over de BCD Groep, waar winsten worden verschoven door middel van rentebetalingen. Dat is echter niet gunstig voor de Nederlandse schatkist. Om dit te illustreren, wordt in dit hoofdstuk geprobeerd de financiële impact van de deelnemingsvrijstelling te berekenen. Hierbij worden twee scenario's met elkaar vergeleken:

- ❑ Het huidige scenario van het territoriale belastingstelsel van Nederland waarin de in het buitenland belaste winsten vrijgesteld zijn onder de deelnemingsvrijstelling.
- ❑ Een hypothetische situatie waarin Nederland een wereldwijd belastingstelsel hanteert dat, zoals uitgelegd in de eerste paragraaf, het wereldwijde inkomen van Nederlandse bedrijven belast. In deze situatie wordt de deelnemingsvrijstelling beperkt zoals ook werd aanbevolen in het rapport 'Grote Bedrijven, Kleine Lasten': "Buitenlandse winsten, uitgekeerd als dividend door dochterondernemingen aan het Nederlandse moederbedrijf, mogen alleen vrijgesteld zijn op voorwaarde dat zij tegen een tarief van minimaal 25 procent zijn belast in het buitenland. Wanneer het buitenlandse tarief lager is, dient Nederland het mogelijke verschil alsnog te heffen en innen. Op die manier wordt tenminste het huidige statutaire tarief van 25 procent gehandhaafd en worden structuren aangepakt die winsten naar jurisdicties met lage tarieven verhuizen om het Nederlandse tarief te ontlopen."¹⁰⁵ Dit zou betekenen dat de deelnemingsvrijstelling verandert van een *objectvrijstelling* (de winst van het object – de deelneming in dit geval – is bij de moeder vrijgesteld van belasting) in een *belastingverrekening* (de in het buitenland geheven winstbelasting wordt verrekend met de winstbelasting over het gehele wereldinkomen van een concern). Dit is een andere manier van het voorkomen van internationale dubbele belastingheffing die Nederland op verschillende plekken in de belastingwet al toepast.

De tabel hieronder laat zien wat het verschil tussen deze twee scenario's is. Dat wil zeggen: hoe hoog het bedrag aan belasting is dat de Nederlandse belastingdienst zou heffen over de in het buitenland gemaakte winst.

Als er sprake is van één van de volgende situaties, wordt er echter geen belasting geheven door de Nederlandse belastingdienst over de in het buitenland gegenereerde winst:

- ❑ Als de effectieve belastingdruk in het buitenland gelijk of hoger is dan het statutaire tarief in Nederland in het betreffende jaar.
- ❑ In het geval dat er geen winst (maar verlies) is gemaakt.
- ❑ In het geval dat Aegon de winst die in het buitenland is gemaakt niet (in de vorm van dividend) heeft uitgekeerd aan het moederbedrijf in Nederland. In reactie op de onderzoeksbevindingen heeft Aegon laten weten dat het in de periode 2006-2015 geen dividend heeft uitgekeerd vanuit het VK naar Nederland: *“Please also appreciate that the UK operations have not been paying any substantial dividends in the past 10 years, so Aegon has also not applied the Dutch participation exemption in this respect.”*¹⁰⁶

Dit betekent dat de tabel alleen de potentiële belastingheffing laat zien van Aegon’s winsten die in de VS zijn gegenereerd. Voor de periode 2006-2010 leverde de deelnemingsvrijstelling volgens gehanteerde berekenmethode geen fiscaal voordeel op voor Aegon. Zodoende zijn deze jaren niet meegenomen in Tabel 3.

Tabel 9 Berekening fiscaal voordeel door deelnemingsvrijstelling (€ miljoen)

Jaar	Fiscaal voordeel
2015	-
2014	88
2013	26
2012	70
2011	148
Totaal	333

Bron: Eigen berekeningen op basis van jaarverslagen Aegon

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de Nederlandse overheid Aegon in de afgelopen tien jaar door de deelnemingsvrijstelling een fiscaal voordeel heeft gegeven van € 333 miljoen. In het geval dat de Nederlandse overheid het wereldwijde belastingstelsel had gehanteerd had er mogelijk ruim € 300 miljoen aan vennootschapsbelasting geïnd kunnen worden. De tabel laat ook zien dat het merendeel van de € 333 miljoen in de periode 2010-2015 valt. De crisisjaren hebben een duidelijke invloed op de cijfers in de jaren 2007-2009.

Bij het berekenen van deze cijfers zijn de volgende aannames gedaan:

- ❑ De vergelijking tussen het statutair en het effectief tarief veronderstelt dat het statutair tarief in de praktijk toegepast wordt, en dat een lage effectieve druk het resultaat van ongewenste of onbedoelde voordelen is. De hoogte van het effectief tarief kan echter andere oorzaken dan belastingontwijking hebben, zoals vrijstellingen of aftrekposten die de belastinggrondslag verlagen om bepaalde activiteiten van bedrijven te stimuleren, bijvoorbeeld. Tegelijkertijd reflecteert een laag effectief tarief ook niet alle vormen van ontwijking: als een bedrijf door belasting ontwijkt of ontduikt doordat het de gerapporteerde commerciële winst weet te drukken, zal een effectieve belastingdruk dit niet reflecteren. Kortom, de vergelijking is een indicatie en geen absolute weergave van belastingverliezen.
- ❑ Het geheel aan bedrijfsresultaat en belastingverplichtingen voor de regio 'Amerika' is toegerekend aan de Verenigde Staten. Op basis van het aantal werknemers dat Aegon heeft in de VS (zoals omschreven in de eerste paragraaf van dit hoofdstuk) is aangenomen dat hier veruit de meeste activiteiten plaatsvinden en daarom ook het merendeel van de winst en belastingverplichtingen valt. Deze aanname is noodzakelijk omdat Aegon geen verdere uitsplitsing geeft per land in de financiële rapportages.
- ❑ In het geval van gemaakte verliezen in het buitenland, kan Aegon belastingteruggaaf krijgen. De aanname is dat in deze situaties de Nederlandse belastingdienst niet bij zal heffen. De jaren waarin verliezen zijn gemaakt zijn daarom buiten de berekening gehouden. Dit geldt voornamelijk voor de jaren 2008 en 2009.
- ❑ De belastingvrijstellingen en –kortingen die Aegon geniet in de Verenigde Staten vormen voor zover SOMO kan beoordelen een onvoldoende verklaring voor de lage effectieve belastingdruk. Zoals hierboven beschreven, heeft Aegon in antwoord op de onderzoeksbevindingen aangegeven dat het bedrijf gebruik maakt van twee soorten belastingvoordelen in de VS (de *Dividends-Received Deduction* en de *Tax Credits*). Aegon stelt het volgende hierover: *"By eliminating the impact of both the Dividends-Received Deduction and the Credits, the effective tax rate in the US would already be higher than 25%."* Daarnaast geeft Aegon aan dat de voordelen uit de aftrekpost (*Dividends-Received Deduction*) vrijwel geheel verbonden zijn aan inkomsten uit zogenoemde *mutual funds*. Op basis van publiek beschikbare gegevens is geprobeerd dat te verifiëren: Als men bijvoorbeeld naar 2014 kijkt, verdient Aegon US\$ 47 miljoen uit *mutual funds* in de VS waardoor het belastbare inkomen in plaats van US\$ 889 miljoen, US\$ 842 miljoen wordt. Een vrijstelling van belasting voor deze US\$ 47 miljoen zou leiden tot een verhoging van de effectieve belastingdruk met ongeveer 0,5 procent. In Aegon's jaarverslagen worden *tax credits* genoemd als oorzaak voor een lagere effectieve belastingdruk, maar daarbij wordt niet geëxpliciteerd waar deze worden genoten. In het geval dat alle *tax credits* die Aegon wereldwijd rapporteert in de VS worden genoten, zou het verlagende effect daarvan op de belastingdruk 4 procent zijn. Gezamenlijk leiden deze vrijstellingen en voordelen zodoende niet tot een effectief belastingtarief hoger dan 25 procent, zoals Aegon in haar reactie stelt. Bovendien zijn deze grove berekeningen zeer onzeker wegens het gebrek aan informatie. Het is op basis van publiek beschikbare informatie én de door Aegon verstrekte informatie niet mogelijk om de grootte van de invloed van deze belastingvoordelen in de VS te berekenen.

Er is daarom in dit onderzoek voor gekozen geen rekening te houden met de invloed van de *Dividends-Received Deduction* en de *tax credits* in de VS.

De aannames kunnen ertoe leiden dat de berekening een overschatting van de werkelijkheid is. Het bedrag is echter zo groot dat zelfs bij een overschatting met 50 procent er nog steeds een bedrag van € 160 miljoen aan belastinginkomsten mee is gemoeid.

Deze bevinding wil niet zeggen dat een wereldwijd belastingstelsel geen problemen kent. Het Amerikaanse belastingstelsel is daarvan een voorbeeld: talloze Amerikaanse bedrijven stallen miljarden winst in belastingparadijzen om het buiten het zicht van de Amerikaanse belastingdienst te houden. Dit hoofdstuk is dan ook geen pleidooi voor de invoering van een dergelijk systeem.

De berekening laat echter wel zien hoe groot het voordeel van de deelnemingsvrijstelling is voor bedrijven, óók in het geval dat de buitenlandse winsten nauwelijks belast worden. Op die manier kan het huidige belastingstelsel bedrijven stimuleren om veel winsten (kunstmatig) te genereren in het buitenland. Het beperken van de deelnemingsvrijstelling zou dit kunnen voorkomen.

Noten

- 93 Belastingdienst, "Deelnemingsvrijstelling", 2016. <http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/winst/vennootschapsbelasting/deelnemingsvrijstelling/>
- 94 Eric Wiebes, "Kamerbrief appreciatie uitkomst BEPS-project en vooruitblik Nederlands fiscaal vestigingsklimaat", 5 oktober 2015, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2015/10/05/brief-based-erosion-profit-shifting>
- 95 IMF, "Territorial vs. Worldwide Corporate Taxation: Implications for Developing Countries", oktober 2013, <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2013/wp13205.pdf>
- 96 De statuten van Vereniging Aegon beschrijven het doel van de vereniging als volgt: "Het doel van de vereniging is het op evenwichtige wijze behartigen van de directe en indirecte belangen van Aegon N.V. en de daarmee in een groep verbonden maatschappijen, van verzekerden, van medewerkers, van aandeelhouders en van andere relaties van deze maatschappijen." Zie: https://www.verenigingaegon.nl/siteassets/media/other-documents/statuten_2015.pdf/
- 97 Dit is gebaseerd op het aantal werknemers. In 2015 had Aegon USA ongeveer 12.000 werknemers, terwijl Brazilië (500), Mexico (40), Canada (0, want afgestoten in 2015) gezamenlijk 540 werknemers hadden.
- 98 Lees meer over het berekenen van effectieve belastingtarieven en de beperkingen daarvan in SOMO, maart 2016, *ibid.*, paragraaf 4.3.
- 99 De effectieve belastingdruk is berekend op basis van cijfers uit de financiële jaarverslagen van Aegon in de jaren 2006-2015. De statutaire tarieven zijn afkomstig uit de OECD Tax Database, beschikbaar via http://www.oecd.org/tax/tax-policy/tax-database.htm#C_CorporateCapital
- 100 Zie voor een uitgebreide uitleg SOMO, maart 2016, *ibid.*, paragraaf 3.5.
- 101 In een reactie op de onderzoeksbevindingen stelt Aegon over haar activiteiten en bedrijfsresultaten in de verschillende belastingparadijzen het volgende: 1) *Three of its Bermuda based insurance subsidiaries have been subject to current taxation in the US (at 35%) and one in Ireland (at 12,5%) for many years.* 2) *Aegon has Delaware companies, but these are not insurance companies and do not generate any material profits.* 3) *Aegon has or had ordinary business operations in Belgium, Hong Kong, Ireland, Jersey, Luxembourg and Singapore. This income is subject to ordinary rates in these countries. Investment funds in Ireland, Luxembourg and Jersey, like in the Netherlands, generally are not subject to tax at the level of the fund, but at the level of the investors.*
- 102 Aegon reactie op SOMO's onderzoeksbevindingen, 24 januari 2017.

- 103 Aegon, *ibid.*: *"The reason for the low effective tax rate in the UK in the past years is because taxable profits have been computed on the basis of Solvency 1, rather than IFRS. Until 2013 UK life insurance companies were taxed on a Solvency 1 basis which resulted in tax losses since capitalization of deferred acquisition costs was not allowed under Solvency 1, so no tax charge. Since taxable income has been calculated on a different basis to accounting basis (IFRS), it is hard to establish a correlation between them. Starting 2013, IFRS became the tax basis. So far, the UK operations have reported tax losses."*
- 104 De belangrijkste uitzondering is de beleggingsdeelneming. De deelnemingsvrijstelling is doorgaans niet van toepassing op de voordelen uit deze "als belegging gehouden deelneming", tenzij deze (onder andere) is "onderworpen aan een belasting naar de winst die resulteert in een naar Nederlandse begrippen reële heffing". De reële heffing betekent in de praktijk dat de winst van de beleggingsdeelneming tegen minimaal 10 procent is belast. Zie hiervoor de Wet op de vennootschapsbelasting 1969, artikel 13, lid 9-11, beschikbaar via http://wetten.overheid.nl/BWBR0002672/2017-01-01#HoofdstukII_Afdeling2.5 (geraadpleegd 10 januari 2017).
- 105 SOMO, maart 2016, *ibid.*, p. 61.
- 106 Aegon in reactie op onderzoeksbevindingen.

7 Overige ontwikkelingsstrategieën en fiscale faciliteiten

7.1 Belgische notionele renteaftrek

Met de notionele renteaftrek mogen bedrijven in België over het eigen vermogen een fictieve rente aan zichzelf rekenen, die zij vervolgens van het inkomen voor belasting af mogen trekken. Deze regeling kan worden misbruikt door bedrijven door hun groepskapitaal onder te brengen in een Belgische financieringsmaatschappij. Die financieringsmaatschappij leent het geld vervolgens terug aan bedrijven in de groep. In het buitenland mag deze rente van de winst voor belasting worden afgetrokken, waarmee het effectieve belastingtarief kan worden verlaagd.¹⁰⁷ De rente-inkomsten kunnen in België met behulp van de notionele renteaftrek dan weer worden afgetrokken van de belasting.¹⁰⁸

Uit onderzoek van SOMO in 2016 naar belastingbetalingen van Nederlandse bedrijven, blijkt dat "Arcadis NV in 2014 minimaal 19 procent van het totale eigen vermogen in België stalde. Unilever hield ten minste 20 procent van het eigen vermogen in België. ASML bracht in 2014 minimaal 44 procent van het eigen vermogen onder bij een Belgische dochteronderneming. Ook DSM lijkt in 2014 gebruik te hebben gemaakt van de België-route: bijna de helft van het eigen vermogen stond op de balans van de Belgische dochter. Randstad stalde in 2014 bijna drie kwart van het eigen vermogen in België. Het belang van de Belgische notionele renteaftrek lijkt in ieder geval voor deze Nederlandse bedrijven groot."¹⁰⁹

De notionele renteaftrek, die in 2005 is ingevoerd, staat echter onder druk. Begin 2016 werd bekend dat de Verenigde Staten in de toekomst mogelijk geen verdragsvoordelen meer willen toekennen voor rente die vanuit de VS wordt betaald aan België verbonden vennootschappen die gebruik maken van de notionele renteaftrek.¹¹⁰ Of dit doorgevoerd zal worden onder het bewind van de in November 2016 verkozen president Trump is vooralsnog onduidelijk.

De Belgische regering is verdeeld over de notionele renteaftrek. De minister van Financiën wil de maatregel afschaffen, omdat die te duur zou worden nu België haar belastingtarief wil verlagen van 34 naar 20 procent.¹¹¹ De minister van Economie is tegen afschaffing.¹¹²

Een aantal Nederlandse bedrijven lijkt gebruik te maken van de notionele renteaftrek om op kunstmatige wijze de effectieve belastingdruk te verlagen. Door leningen vanuit België te verstrekken alleen om gebruik te kunnen maken van de notionele renteaftrek, wordt de effectieve belastingdruk op het concern verlaagd.

7.2 Innovatiebox

Door gebruik te maken van de innovatiebox kunnen Nederlandse bedrijven er voor zorgen dat het belastingtarief voor inkomsten door het bedrijf verkregen uit innovatie verlaagd wordt naar 5 procent, in plaats van de statutaire 25 procent. Hoewel het Ministerie van Financiën lang volhield dat de regeling goed is voor het midden- en kleinbedrijf, werd in 2015 beschreven dat de honderd grootste bedrijven die van de regeling gebruik maken gezamenlijk goed zijn voor zeventig procent van alle winst die daar wordt aangemeld. Vijftien van die honderd bedrijven zijn buitenlandse bedrijven die via dochterondernemingen gebruik maken van de regeling.¹¹³ De overige 85 waren zodoende Nederlandse bedrijven die met behulp van de innovatiebox hun belastingverplichtingen wisten te verlagen.

Kader 3 De Nederlandse innovatiebox

Nederland tracht innovatie in het bedrijfsleven te stimuleren met belastingvoordelen. Onder de zogeheten innovatiebox worden de winsten die bedrijven uit octrooien of patenten genereren tegen een laag tarief belast. Nederland verlaagde in 2010 dit tarief van 10 naar 5 procent. Over winst die voor tenminste 30 procent ontleend is aan octrooien hoeft een bedrijf slechts 5 procent belasting te betalen (in plaats van het wettelijke tarief van 25 procent).

De innovatiebox kost de Nederlandse overheid geld. Het levert immers minder belasting op. Uit de evaluatie van Dialogic, in opdracht van het ministerie van Financiën, blijkt dat het 'budgettaire beslag' steeg van € 52 miljoen in 2008 naar € 697 miljoen in 2012.¹¹⁴ Dat betekent dat € 679 miljoen aan belastingkorting naar bedrijven ging, dat is 5,9 procent van de totale Vpb-ontvangsten.¹¹⁵ In diezelfde periode steeg het aantal bedrijven dat gebruik maakte van de innovatiebox van 224 naar 1.725. In de evaluatie wordt geconcludeerd dat de innovatiebox doeltreffend en doelmatig is. In een CPB-studie uit 2016 over kansrijk innovatiebeleid in Nederland worden kanttekeningen geplaatst bij de effectiviteit en het bereik van de box.¹¹⁶ Een aantal uitvoeringsproblemen van de innovatiebox door onduidelijke definities en omschrijvingen in de wet vraagt om specialistische kennis, die voor het mkb moeilijker in huis is te halen. Het CPB schrijft dat de innovatiebox waarschijnlijk weinig impact heeft bij het stimuleren van investering in innovatie, en dat internationaal onderzoek laat zien dat fiscale instrumenten als de innovatiebox voornamelijk gebruikt worden voor belastingontwijking.¹¹⁷

Bron: SOMO, maart 2016¹¹⁸

De innovatiebox heeft veel internationale kritiek gekregen. Wolfgang Schäuble, de Duitse minister van Financiën, pleitte voor afschaffing van innovatieboxen.¹¹⁹ Een studie uitgevoerd in opdracht van de Europese Commissie was ook kritisch: 'Het is niet duidelijk hoe deze regeling innovatie stimuleert en welke vorm van marktfalen door de Innovatiebox wordt opgelost.'¹²⁰ Onder internationale druk moest Nederland dit jaar de innovatiebox aanpassen, zodat het moeilijker wordt om innovaties

op papier onder de Nederlandse innovatiebox te laten vallen, terwijl het feitelijke onderzoeks- en ontwikkelingswerk ergens anders plaatsvindt.¹²¹

Voor Nederlandse bedrijven biedt de innovatiebox echter nog steeds dezelfde voordelen, terwijl de mate waarin het innovatie stimuleert nog steeds gering lijkt (zie Kader 3). Zodoende biedt de Nederlandse overheid Nederlandse bedrijven belastingkorting, waardoor zij nodeloos belastinginkomsten misloopt.

Noten

- 107 PwC, "Notional Interest Deduction", 2016. <http://www.pwc.be/en/services/tax/tax-management-accounting/tax-compliance-tax-advice/optimize-belgian-tax-payments/notional-interest-deduction.html>
- 108 Federal Public Service Finance, "Notional interest deduction: an innovative Belgian tax incentive", 2012, http://www.mifin.fgov.be/portail2/belinvest/downloads/en/publications/bro_notional_interest.pdf
- 109 SOMO, maart 2016, *ibid.*, p. 50.
- 110 De Morgen, "VS nemen notionele interestaftrek in het vizier", 15 februari 2016 <http://www.demorgen.be/economie/vs-nemen-notionele-interestaftrek-in-het-vizier-bf19f8d3/>
- 111 De Morgen, "Regering verdeeld over notionele interestaftrek", 25 augustus 2016 <http://www.demorgen.be/nieuws/regering-verdeeld-over-notionele-interestaftrek-b6c4bbab/>
- 112 Financieel Dagblad, "Schade België door afschaffen fiscale aftrek", 17 februari 2016 <https://fd.nl/economie-politiek/1139906/belgie-ondervindt-schade-van-afschaffen-notionele-interestaftrek>
- 113 Trouw, "Innovatiebox baat mkb niet", 14 november 2015.
- 114 Hartog, P. den, e.a., "Evaluatie innovatiebox 2010-2012", Dialogic. Als bijlage bij Kamerbrief Evaluatie van de innovatiebox, 19 februari 2016, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/02/19/kamerbrief-betreffende-kabinetsreactie-evaluatie-innovatiebox>
- 115 Hartog, P. den, e.a., *ibid.* p. 38.
- 116 CPB, "Kansrijk innovatiebeleid", 2016, p. 85-92.
- 117 CPB, *ibid.*
- 118 SOMO, maart 2016, *ibid.*
- 119 Spiegel Online, "Schäuble gegen alle", 17 juni 2016, <http://www.spiegel.de/wirtschaft/soziales/steuertricks-schaeuble-a-1098030.html>
- 120 CPB, CAPP, CASE, CEPII, ETLA, IFO, IFS, IHS, "A study on R&D tax incentives", Taxation Papers, working paper no. 52, 2014, https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/28-taxud-study_on_rnd_tax_incentives_-_2014.pdf
- 121 Financieel Dagblad, "Bedrijfsleven beducht voor beperking innovatiebox", 13 juni 2016, <https://fd.nl/economie-politiek/1155930/bedrijfsleven-beducht-voor-beperking-innovatiebox>

8 Conclusies en aanbevelingen

De rol van Nederland in internationale belastingontwijking is de afgelopen jaren veel in de media geweest. Dankzij gepubliceerde *case studies* weten we steeds meer over de manier waarop multinationale bedrijven Nederlandse brievenbussen gebruiken om belasting te ontwijken. Over de strategieën die Nederlandse bedrijven gebruiken om belasting in Nederland zelf te ontwijken is echter minder informatie bekend.

Dit rapport probeert strategieën voor belastingontwijking van Nederlandse bedrijven te identificeren door middel van onderzoek naar jaarrekeningen en interviews met fiscalisten. De ontwijkingsstrategieën die in dit rapport zijn geïdentificeerd omvatten winstverschuiving door middel van rentebetalingen en handelsmerken, grondslaguitholling door het afschrijven op intellectueel eigendom en de ontwijking van dividendbelasting. Verder is er gekeken naar een aantal fiscale faciliteiten die overheden aan bedrijven bieden, zoals *rulings* met de Nederlandse Belastingdienst en de deelnemingsvrijstelling, en de wijze waarop bedrijven deze instrumenten gebruiken om hun belastingverplichtingen te verlagen.

De ontwijkingsmethodes laten in eerste instantie zien dat ontwijking mogelijk gemaakt wordt door schadelijke belastingcompetitie tussen landen, en laat de gebreken van het huidige systeem van *transfer pricing* zien, dat winstverschuiving door middel van *royalty* en rentebetalingen bevordert. Het is belangrijk dat de bepaling van de belastinggrondslag internationaal geharmoniseerd wordt en competitie tussen landen op het gebied van belasting beperkt wordt. In de EU bestaan al concrete voorstellen om dit te bereiken, met name over een gemeenschappelijke en geconsolideerde heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting, inclusief verdeelsleutel (*Common Consolidated Corporate Tax Base*, of CCCTB).

- Nederland moet zich inzetten voor de volledige invoering van het EU voorstel voor CCCTB om belastingconcurrentie en de daaraan verbonden agressieve belastingplanning van bedrijven te bestrijden.

De ontwijkingsstrategieën van de onderzochte bedrijven zouden verder onderbonden kunnen worden door specifieke maatregelen die Nederland unilateraal (zonder internationale afstemming) kan invoeren. De volgende paragrafen omschrijven kort de belangrijkste bevindingen per bedrijf en geven een aantal aanbevelingen om de geïdentificeerde ontwijkingsstrategieën te bestrijden of te voorkomen dat bedrijven onnodige fiscale voordelen genieten.

8.1 Bedrijfscases en aanbevelingen

De *BCD Groep* maakt gebruik van leningen vanaf Curaçao om dochterondernemingen te financieren, en ontwikkelt hiermee de Nederlandse vennootschapsbelasting. Het bedrijf schuift zodoende met winst vanaf Nederland en andere landen naar Curaçao – meer dan € 53,3 miljoen alleen al in de afgelopen vier jaar - waarmee het de winst op het laag belastende Curaçao

kunstmatig verhoogt. Wanneer deze leningen waren verstrekt vanuit Nederland, van waaruit BCD Groep bestuurd wordt, in plaats van uit Curaçao, dan had dit op basis van het Nederlands statutair tarief voor de vennootschapsbelasting (25 procent) al € 13,3 miljoen aan belastinginkomsten opgeleverd voor de Nederlandse Staat. Verder weet de BCD Groep, door eventueel dividend aan de aandeelhouders uit te laten betalen vanaf Curaçao, ook de Nederlandse dividendbelasting deels te ontwijken. Sinds 2016 is deze bedrijfsstructuur voor belastingontwijking aantrekkelijker gemaakt door een nieuwe regeling tussen Nederland en Curaçao, waarmee de Nederlandse overheid belastingontwijking verder faciliteert.

- ❑ De Nederlandse overheid zou *bronbelasting moeten heffen over rentebetalingen* die vanuit Nederland gedaan worden aan belastingparadijzen als Curaçao.
- ❑ Nederland zou de vorig jaar ingevoerde *Belastingregeling Nederland Curaçao moeten herzien*, de speciale regeling voor uitgaand dividend van Nederland naar Curaçao op moeten heffen, en opnieuw reguliere bronbelasting (15 procent) moeten gaan heffen over dividend dat vanuit Nederland wordt uitbetaald aan Curaçao.

Tussen 2005 en 2009 heeft G-Star voor haar inkomsten uit haar handelsmerken gebruik gemaakt van een laag-belaste Hongaarse entiteit, wat in feite op winstverschuiving neerkomt. Door gebrek aan gepubliceerde financiële gegevens is het niet mogelijk het bedrag dat Nederland hierdoor aan belasting is misgelopen te kwantificeren. Sinds 2009 maakt G-Star gebruik van een *ruling* die met de Nederlandse Belastingdienst werd afgesproken, waardoor een zeer winstgevende dochteronderneming van G-Star jaarlijks minder dan een half procent belasting betaalt. Met behulp van *royalty* betalingen aan deze dochteronderneming, Facton Services Ltd. genaamd, weet G-Star jaarlijks rond € 12 miljoen aan winst naar het bedrijf te verplaatsen, waar de *ruling* er waarschijnlijk voor zorgt dat dit gehele bedrag bijna niet belast wordt. Hierdoor loopt Nederland jaarlijks rond € 3 miljoen aan belastinginkomsten mis. G-Star maakt verder gebruik van de CV bedrijfsvorm die, samen met de eerdergenoemde *ruling*, ervoor zorgt dat het bedrijf weinig fiscale en financiële informatie met het publiek hoeft te delen. In het geval van Ahold is het waarschijnlijk dat het feit dat het bedrijf handelsmerken en patenten in Zwitserland houdt ertoe leidt dat het betalingen doet vanaf Ahold's dochterondernemingen in Europa en de VS aan Ahold Licensing Sarl in Zwitserland. Zodoende kan het bedrijf winst verschuiven vanaf jurisdicties met een hogere belasting naar het kanton Zug in Zwitserland waar een zeer laag vennootschapsbelasting tarief geldt. Vanwege een gebrek aan publieke informatie is het binnen dit onderzoek echter niet mogelijk geweest deze betalingen aan de Zwitserse entiteit in jaarrekeningen te vinden, waardoor de hoogte van eventuele *royalty* betalingen onbekend blijft. Naast de transparantieaanbevelingen die in de volgende paragraaf genoemd worden, leiden deze twee cases tot de volgende aanbevelingen:

- ❑ Nederland zou *regels in moeten voeren die het houden van patenten en handelsmerken in laag-belaste landen tegen gaat*. Hiertoe zou het vooral het EU plan tegen belastingontwijking (beter bekend als ATAD) moeten ondersteunen.¹²²
- ❑ Nederland zou *bronbelasting moeten heffen over royalty betalingen die vanuit Nederland gedaan worden aan belastingparadijzen* of jurisdicties waar *royalty* inkomen op grond van fiscale faciliteiten laag belast blijft.

- ❑ Bij het verhuizen van intellectueel eigendom vanuit het buitenland naar Nederland zou de *Belastingdienst moeten checken of de waarde in dat land al afgeschreven was (of een exitheffing heeft plaatsgevonden)*.
- ❑ Nederland zou *rulings van de Belastingdienst openbaar moeten maken*.

De Aegon casus behandelt geen methode van belastingontwijking, maar laat zien hoe de Nederlandse deelnemingsvrijstelling, een fiscale faciliteit die de Nederlandse overheid bedrijven biedt, ervoor kan zorgen dat bedrijfswinst die in het buitenland ver onder het geldend belastingtarief belast is, bij uitkering aan het Nederlandse moederbedrijf vrijgesteld wordt van de Nederlandse vennootschapsbelasting. De deelnemingsvrijstelling, tot leven geroepen om dubbele belasting te vermijden, zorgt er zo voor dat winst dubbel onbelast dan wel amper belast blijft. Door onder deze fiscale faciliteit winst vrij te stellen verliest de Nederlandse Staat belastinginkomsten. Uit de Aegon case blijkt dat de Nederlandse overheid Aegon in de afgelopen tien jaar door de deelnemingsvrijstelling een fiscaal voordeel heeft gegeven van € 333 miljoen. In acht nemend dat het hier om slechts één bedrijf gaat, laat deze case zien dat de kosten van de deelnemingsvrijstelling voor de Nederlandse schatkist aanzienlijk zijn.

- ❑ De *deelnemingsvrijstelling* zou moeten worden beperkt, en de Belastingdienst zou na moeten gaan of winsten die aan Nederlandse moederbedrijven uitgekeerd worden in het buitenland effectief belast zijn ter hoogte van het Nederlandse tarief voor vennootschapsbelasting. Waar dit niet het geval is, moet er door de Nederlandse belastingdienst bijgegeven worden.

8.2 Transparantieaanbevelingen

Een belangrijke onderzoeksbevinding is dat er niet alleen in landen zoals Zwitserland maar ook in Nederland een gebrek aan publiekelijk beschikbare financiële gegevens bestaat. Zo worden jaarrekeningen van Nederlandse dochterbedrijven vaak niet in de Kamer van Koophandel gedeponereerd. Dit leidt ertoe dat betalingen tussen dochterondernemingen van dezelfde bedrijvengroep niet inzichtelijk zijn voor het publiek, maatschappelijke organisaties, onderzoekers en journalisten. Deze betalingen kunnen echter een vehikel zijn voor winstverschuiving van hoog- naar laag-belaste landen.

De beperkte publicatieplicht in het geval van een 403 verklaring, de fiscale eenheid, de CV rechtsvorm en de Stichting zijn regels die tot gebrekkige transparantie over belastingzaken leiden. Hierdoor is het moeilijk om een publiek debat te voeren over belastingontwijking door Nederlandse multinationale bedrijven en is het voor buitenlandse belastingdiensten moeilijker om Nederlandse bedrijven te controleren.

Op EU niveau bestaan wetsvoorstellen voor *country-by-country reporting* (CbCr), waarbij bedrijven per land omzet, winst en belastingbetalingen zouden moeten rapporteren. Voor banken is deze rapportageverplichting in de EU al van toepassing. De Tweede Kamer heeft hier door middel van een aangenomen motie in juni 2016 steun voor uitgesproken.¹²³ Staatssecretaris van Financiën Eric Wiebes

stelt echter dat vanwege angst vanuit het bedrijfsleven dat CbCr de administratieve lasten zou vergroten de rapportageverplichtingen beperkt zijn tot dochtermaatschappijen binnen de EU.¹²⁴

Belangrijke transparantieaanbevelingen die uit dit onderzoek naar voren komen zijn daarom:

- ▣ *Nederland zou CbCr voor alle dochterondernemingen verplicht moeten stellen.*
- ▣ *Nederland zou beperkte publicatieplicht van dochterjaarrekeningen moeten afschaffen.*

Noten

- 122 De afgelopen jaren heeft de EU veel actie ondernomen om deze structurele ontwijking tegen te gaan en te voorkomen dat bedrijven kunstmatige structuren gebruiken, 'shoppen' tussen verschillende landen en hun specifieke belastingvoordeeltjes, of hun belastinggrondslag uithollen. Zie Europese Commissie, 'Anti Tax Avoidance Package', http://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-tax/anti-tax-avoidance-package_en
- 123 Tweede Kamer, Motie nr 117 van de leden Groot en van Weyenberg, 21 juni 2016, <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/dossier/25087/kst-25087-117.html>; Tweede Kamer, "Stemmingen moties Aanpak belastingontwijking", <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/dossier/25087/h-tk-20152016-101-17?resultIndex=0&sorttype=1&sortorder=4>
- 124 Eric Wiebes, Kamerbrief "Beantwoording vragen over richtlijnvoorstel over publieke Country by Country Reporting", 1 juli 2016.

9 Vragen aan bedrijven (bedrijfsreview)

De volgende vragen werden in het kader van dit onderzoek aan de bedrijven n.a.v. de onderzoeksbevindingen gesteld. BCD Groep heeft niet gereageerd. Ahold Delhaize heeft in haar antwoord verwezen naar de Tax Policy zoals door Ahold gepubliceerd in haar Responsible Retailing Report 2015,¹²⁵ maar is niet specifiek op de hieronder gestelde vragen over het houden van handelsmerken in Zwitserland. G-Star Raw heeft uitgebreid gereageerd op de gestelde vragen, maar heeft geen verklaring voor het lage effectieve belastingtarief voor haar Hongaarse entiteit gegeven. De antwoorden van de bedrijven zijn – waar relevant – in het rapport verwerkt.

BCD Groep

1. Zijn de jaarverslagen van BCD Holdings N.V. op Curaçao publiek beschikbaar?
2. Wie is (zijn) de aandeelhouder(s) of uiteindelijke eigenaar (eigenaren) van BCD Groep?
3. Waar is (zijn) deze aandeelhouder(s) gevestigd en geldt het nultarief op dividendbelasting, zoals vastgelegd in de sinds 1 januari 2016 geldende Belastingregeling Nederland Curaçao (BNC), voor hem (hen)?
4. Wat is de winst van BCD groep die op Curaçao wordt belast en tegen welk tarief wordt de winst aldaar belast?
5. Hoeveel werknemers heeft BCD Holdings N.V. op Curaçao (naast de supervisory & managing directors)?
6. Klopt het dat de twee dochterondernemingen BCD Travel N.V. en BCD Enterprises N.V. belastingplichtig zijn in Nederland en niet op Curaçao?

Ahold Delhaize

1. Zijn de handelsmerken genoemd in Tabel 1 in bezit zijn van Ahold Licensing Sarl, Zwitserland?
2. Ontvangt Ahold Licensing Sarl betalingen van Ahold's dochterondernemingen en franchises voor het gebruik van deze merken in Nederland? Is er informatie over de hoogte van deze betalingen publiekelijk beschikbaar?
3. Waarom worden Ahold's merknamen die in de Verenigde Staten gebruikt worden in Zwitserland gehouden en niet in Amerika? Waarom wordt de merknamen van onder andere Etos, Ahold Delhaize en Ahold Europa in Zwitserland gehouden en niet in Nederland?
4. Klopt het dat er een aanvraag loopt van Ahold Licensing Sarl om de merknaam Ahold Nederland te houden?
5. Welke activiteiten voeren de werknemers van Ahold Licensing Sarl, Zwitserland uit naast het beheren van de merknamen? Worden bijvoorbeeld in Zwitserland nieuwe merken ontwikkeld?

G-Star Raw

1. Waarom heeft G-Star gekozen voor een CV-BV structuur met een stichting als moedermaatschappij?
2. In welk land is de stille vennoot van G-Star Raw belastingplichtig?
3. Zijn de jaarverslagen van Stichting Bluebox Beheer op Curaçao publiek beschikbaar?
4. Aangezien de Hongaarse entiteit geen werknemers heeft, kunnen wij ervan uitgaan dat de handelsmerken niet in Hongarije ontwikkeld zijn. Waarom werden de handelsnamen van G-Star Raw dan tot 2015 in Hongarije gehouden en niet in Nederland? En waarom zijn deze per 2015 verhuisd naar een Nederlandse BV?
5. Wat is de verklaring van het laag effectief belastingtarief op de licentievergoedingen die Facton Ltd. ontvangt?

Noten

- 125 Ahold Delhaize, "Responsible Retailing Report", <https://www.aholddelhaize.com/media/1934/ahold-responsible-retailing-report-2015.pdf>

